

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Rizika sociálních sítí u osob s mentálním postižením

Bakalářská práce

Autor: Hana Břundová
Studijní program: B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních
Vedoucí práce: Mgr. Martin Kaliba, Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Petra Bendová, Ph. D

Zadání bakalářské práce

Autor: Hana Břundová

Studium: P18P0930

Studijní program: B7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Název bakalářské práce: **Rizika sociálních sítí u osob s mentálním postižením**
Název bakalářské práce AJ: Risk of social media for mentally handicapped people

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá riziky sociálních sítí u osob s mentálním postižením.

Cílem teoreticky koncipované části je definovat a charakterizovat sociální sítě, vymezit jednotlivá rizika sítí v kontextu specifických potřeb osob s mentálním postižením a prevenci rizikového chování se zaměřením na rizika kyberprostoru.

Cílem prakticky orientované části popsat zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými negativními jevy a jejich účast v preventivně nebo osvětově orientovaných edukačních programech s tímto tématem.

BURDOVÁ, Eva a Jan TAXLER. Bezpečně na internetu. 1. vyd. Příbram: PRIMA spol. s.r.o., 2014. 44 s. ISBN 978-80-904864-9-2

ČERNÁ, Alena a kol. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. 152 s. ISBN 978-80-247-4577-0.

KOŽÍŠEK, Martin, PÍSECKÝ, Václav. Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení. 2.*, přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0378-2.

Garantující pracoviště: Katedra speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Kaliba, Ph.D.

Oponent: PhDr. Petra Bendová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 19.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 7.4.2021

Podpis autora.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu Mgr. Martinovi Kalibovi, PhDr. za pomoc a odborné vedení při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji svojí rodině za podporu v průběhu celého studia.

Anotace

BŘUNDOVÁ, Hana. *Rizika sociálních sítí u osob s mentálním postižením*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 65.s Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá riziky sociálních sítí u osob s mentálním postižením. Cílem teoreticky koncipované části je definovat a charakterizovat sociální sítě, vymezit jednotlivá rizika sítí a popsat specifické chování osob s mentálním postižením. Dále jsou zde uvedeny programy či projekty, zaměřující se na tento problém. Cílem prakticky orientované části práce je popsat zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými negativními jevy a jejich účast v preventivně nebo osvětově orientovaných edukačních programech s tímto tématem.

Klíčová slova: sociální sítě, rizika, osoby s mentálním postižením, prevence

Annotation

BŘUNDOVÁ, Hana. *Risk of social media for mentally handicapped people*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 65 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis deals with the risks of social networks for people with mental disabilities. The aim of the theoretically conceived part is to define and characterize social networks, to define individual risks of those networks and to describe the specific behavior of people with mental disabilities. There are also listed programs or projects focusing on this issue. The aim of the practically oriented part is to describe the experience of people with mental disabilities with selected negative phenomena and their participation in preventive or awareness-raising educational programs.

Keywords: social networks, risk, people with mental disabilities, prevention

Obsah

Úvod	10
1 Rizika sociálních sítí	12
1.1 Kyberšikana	12
1.1.1 Formy kyberšikany.....	13
1.2 Kybergrooming.....	13
1.2.1 Techniky využívané v kybergroomingu.....	14
1.3 Kyberstalking.....	15
1.4 Sexting	15
1.5 Happy slapping	16
2 Sociální sítě	17
2.1 Facebook.....	17
2.2 Messenger	18
2.3 Instagram	18
2.4 YouTube	19
2.5 Omegle.....	19
2.6 Tinder.....	19
2.7 Badoo.....	20
2.8 Tik Tok	20
2.9 Snapchat.....	20
2.10 Handicapování	21
2.11 Tvoje láska.....	21
3 Člověk s mentálním postižením	22
3.1 Definice.....	22
3.2 Klasifikace mentální retardace.....	22
3.2.1 Klasifikace podle MKN – 10	23
3.3 Charakteristika jednotlivých stupňů mentálního postižení.....	23
3.3.1 Lehká mentální retardace	23

3.3.2	Středně těžká mentální retardace	24
3.3.3	Další stupně mentálního postižení	24
3.4	Specifika osob s mentálním postižením a internet.....	25
3.4.1	Myšlení.....	25
3.4.2	Komunikace – řeč	26
3.4.3	Emoce.....	26
3.4.4	Osobnost.....	27
3.4.5	Závislosti.....	27
4	Prevence rizikového chování	29
4.1	Programy na prevenci rizikového chování	29
5	Programy cílené primárně pro mentálně postižené osoby	31
6	PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
6.1	Cíle práce	32
6.1.1	Výzkumné cíle	32
6.2	Výběr metody a techniky	32
6.3	Transformace výzkumných cílů.....	33
6.4	Průběh dotazníkového šetření.....	35
6.4.1	Charakteristika respondentů.....	36
6.5	Analýza výsledků dotazníkového šetření	38
7	Vyhodnocení výzkumných cílů.....	54
8	Diskuse.....	58
9	Závěr	59
	SEZNAM GRAFŮ	60
	SEZNAM TABULEK	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
	SEZNAM PŘÍLOH	65

Úvod

V současné době se internet stal neodmyslitelnou součástí života lidí. Je zdrojem získávání informací, prostředkem pro komunikaci a seznamování, v neposlední řadě se jedná o místo, kde můžeme sdílet své zážitky.

Pro snadnou komunikaci a sdílení těchto informací vznikly sociální sítě. V jejich rámci si můžeme zakládat osobní profily, zveřejňovat o sobě informace či fotografie z našeho života, komunikovat s přáteli nebo s lidmi, kteří mají stejné zájmy, ale v reálném životě se s nimi neznáme.

Na první pohled by se mohlo zdát, že sociální síť je skvělé místo pro sdílení svého života, avšak neměli bychom zapomínat, že i na takových místech potkáme osoby, které dokážou využít a zneužít situace, která se jim naskytla.

Můžeme tedy říct, že s rozvojem sociálních sítí nevznikla pouze možnost lepší komunikace, ale objevila se i nová rizika spojená s jejich užíváním. Mezi rizikové osoby, tedy potenciální oběti, lze zařadit v podstatě kohokoliv. Obecně se jedná převážně o důvěřivé osoby. Nejzranitelnější jsou děti, dospívající a osoby s handicapem.

Samozřejmě zde nalezneme řadu preventivních programů či projektů zaměřených na tuto problematiku. Existují však projekty zaměřující se speciálně na osoby s mentálním postižením?

V této bakalářské práci se zabývám riziky sociálních sítí právě u osob s mentálním postižením. V teoretické části se zaměřuji nejdříve na popis nejčastějších rizikových jevů. U každého z nich je popsán princip tohoto rizika a u některých případů i jejich formy. Dále se věnuji jedenácti vybraným sociálním sítím. U každé z nich je popsáno, jakým způsobem funguje, a uvedeny jsou obecné informace o nich. Do tohoto výčtu jsou zařazeny i seznamovací aplikace, které samy o sobě jsou rizikové.

V další části je popsáno a definováno mentální postižení, jeho klasifikace a charakteristika jednotlivých stupňů. Je zde popsáno i specifické chování těchto osob.

Poslední část teorie je zaměřena na preventivní programy či projekty zabývající se rizikovým chováním na internetu, také jsou zde uvedeny speciální programy na stejné téma přizpůsobené pro osoby s mentálním postižením.

Praktická část obsahuje výzkumné otázky, výběr výzkumné metody a transformaci výzkumných otázek. Dále se zaměřuje na profil respondentů a analýzu získaných dat prostřednictvím online dotazníku. V neposlední řadě jsou zde vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření. Cílem práce je popsat zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými negativními jevy a jejich účast v preventivně nebo osvětově orientovaných edukačních programech s tímto tématem.

1 Rizika sociálních sítí

Nacházíme se v době, kdy se mobilní telefon či počítač stává neodmyslitelnou součástí života jedince. Bohužel užíváním těchto technologií vznikl i nový druh nebezpečí, které ohrožuje nejen děti a dospělé, ale i jedince s handicapem. V následující kapitole se seznámíme s charakteristikou jednotlivých rizik, s nimiž se můžeme setkat na sociálních sítích.

1.1 Kyberšikana

Kyberšikanou lze označit jakékoliv chování, v jehož důsledku dochází k ublížení, zastrášení či jinému ohrožení oběti pomocí moderních informačních technologií (například telefon, internet, sociální sítě, ...). Tento jev se tedy projevuje ve virtuálním světě. Abychom následující chování mohli označit jako kyberšikanu, musí mít dlouhodobý charakter. Oběť je napadána cíleně a opakovaně buď jedincem, nebo skupinou (Kožišek, 2016).

Černá (2013) uvádí pojem „mocenská rovnováha“, který lze také přirovnat k pojmu bezmoc. S tímto pojmem se setkáváme také u tradiční šikany, kde jde o fyzickou převahu agresora. Bohužel u kyberšikany má oběť ještě menší šanci se ubránit. I přestože se na internetových stránkách nacházejí možnosti stránku (vytvořenou za účelem zesměšnit cílovou osobu) nebo konkrétní osobu zablokovat či nahlásit, pro agresora není problém si oběť opět najít. Navíc oběť útočníka nemusí znát kvůli možnosti tvorby anonymních či falešných profilů na sociálních sítích.

Rozlišujeme 2 typy kyberšikany, a to tzv. přímé útoky a kyberšikanu v zastoupení. V případě přímého útoku agresor útočí sám za sebe, například posílá výhrůžné, kruté či obtěžující zprávy; zesměšňuje cílovou osobu na sociálních sítích; v některých případech se agresor dokáže nabourat do účtu oběti a jejím jménem zveřejňuje příspěvky atd. V případě kyberšikany v zastoupení si agresor na šikanu najde jinou osobu, která bude plnit jeho úkoly (Černá 2013).

1.1.1 Formy kyberšikany

Vašutová a kol. (2010) poukazuje na nejednotnost klasifikace kyberšikany mezi autory. Problém je spojován s rozvojem technologií a s tím vzájemně propojených forem nebezpečí na internetu.

Kožíšek (2016) uvádí mezi formy kyberšikany verbální útoky, šíření ponižujících videí, fotografií či zvukových nahrávek (e-mailem, SMS, prostřednictvím sociálních sítí), dále sem řadí vyhrožování, zastrašování, krádež identity (tedy průnik na účet na sociální síti s cílem ponížit oběť), vydírání, obtěžování, odhalování cizích tajemství.

Willard (in Vašutová a kol., 2010) uvádí následující projevy kyberšikany: flaming (rozohňování), harrasment (obtěžování), denigration (pomlouvání), impersonation (vydávání se za někoho jiného), outing and trickery (odhalení a podvod), exkluze (vyloučení), cyberstalking (pronásledování), happy slapping, cybergrooming (kybergrooming).

Výše uvedené pojmy označují specifické chování jedince, které je samo o sobě nebezpečné a často se stává doplňkem kyberšikany.

1.2 Kybergrooming

Kybergroomingem lze označit jako chování jedince, který za pomoci internetu a nové falešné identity se snaží ve své oběti vyvolat pocit bezpečí a důvěry a následně ji i vylákat na schůzku, případně ji zneužít nebo sexuálně obtěžovat. Obětí bývají nejčastěji nezletilé osoby (Vašutová a kol., 2010).

Útočník si během svého hledání tipuje své oběti na sociálních sítích či na diskusních fórech. Během tipování zjišťuje takové informace, aby u cílové osoby mohl v budoucnu vzbudit důvěru. Následuje vytvoření falešného účtu. Profily jsou na první pohled zajímavé a uzpůsobené tak, aby zaujaly, ale především i vytvořily u potenciální oběti pocit důvěryhodnosti. Nacházejí se zde často i fotografie, které byly odcizeny z jiných profilů (Kožíšek, Písecký, 2016).

Dle Čecha a Zvoníčkové (2017) existuje ještě jeden typ kybergroomingu, kdy není cílem vylákat oběť na schůzku. Jedná se o psychickou manipulaci s cílem získat od oběti pornografickou fotografii či video. Pro získání požadovaného materiálu nabízí někdy i úplatu (například dobítí kreditu na mobilním telefonu).

Klasický kybergrooming se uskutečňuje v 7 fázích. V první fázi probíhá **vytipování oběti**. Následuje vytvoření **falešné identity**, dále **získávání důvěry**. Ve čtvrté fázi se objevují tzv. **skryté nabídky**, někdy označované jako **luring**. Sem patří výše zmíněná psychická manipulace za účelem získání fotografií či videí za úplatu, nabídky různých vstupenek, dárků, zaplacení nového telefonu...atd. Oběť získává pocit, že agresorovi na ní opravdu záleží a je to přítel. Následuje **emoční závislost**, kdy oběť se svěřuje se svými intimními problémy či se svými soukromými strachy druhé straně. Protistrana tak získává informace, které pak může snadno zneužít. Předposlední fází je **nabídka osobního setkání**. Často bývá k setkání navrhované klidné místo nejlépe bez lidí. Poslední fází je **napadení, obtěžování či zneužití** (Kožíšek, Písecký, 2016).

Nejčastěji patří mezi oběti adolescenti (teenageři), děti a osoby, které jsou sugestibilní a důvěřivé. Většinou se jedná o osobu s nízkou sebeúctou či s nedostatkem sebedůvěry, která zároveň nemá plně rozvinuté sociální dovednosti a k tomu dostatek zkušeností ze života (Kopecký, 2010).

1.2.1 Techniky využívané v kybergroomingu

Typickou metodou pro získávání důvěry u oběti je tzv. efekt zrcadlení (mirroring). Agresor přizpůsobuje svoji falešnou identitu, tedy zrcadlí chování oběti. (Například: cílová osoba má problémy s rodiči a druhá strana „má“ stejnou situaci, oběť má tak pocit, že člověk na druhé straně chatu mu rozumí a ví, jak se zrovna cítí). Jedná se o jednu z nejrychlejších metod, jak získat důvěru (Kožíšek, Písecký, 2016).

Další technikou podvodníků pro vylákání oběti na osobní schůzku, je využití falešného profilu celebrity či falešné autority. V případě profilu celebrity se cílová osoba domnívá, že si píše se slavnou osobností, která má zájem o setkání. V druhém případě tedy využití falešné autority vystupuje agresor jako zástupce firmy. Nejčastěji se jedná o modelingové firmy. Bohužel mohou tato setkání skončit fyzickým napadením, znásilněním či únosem (Eckertová, Dočekal, 2013).

1.3 Kyberstalking

Jedná se o druh stalkingu neboli nebezpečné pronásledování. Pokud stalker při svém jednání využije internet či mobilní telefon, můžeme toto chování označit za kyberstalking. Mezi projevy stalkingu řadíme opakované/dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť, pronásledování, obtěžování, omezování, výhrůžky, ničení majetku oběti, poškozování pověsti oběti (Eckertová, Dočekal, 2013).

Dle Kožíška a Píseckého (2014) oběť většinou svého pronásledovatele, tedy stalkera zná osobně. Může se jednat o bývalého partnera, milence, kamaráda atd. Stalker je většinou sympatický a příjemně vystupující člověk, z tohoto důvodu okolí často nemá tušení, že se může jednat o útočníka. Stalker se někdy prezentuje jako oběť.

Dle Kopeckého (2010) nemusí cílová osoba svého stalkera osobně znát. Tato varianta se často objevuje u kyberstalkingu, kdy si útočník svoji oběť najde na internetu.

Od roku 2010 je stalking i kyberstalking definován jako trestný čin dle §354 zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník. Aby se tento čin mohl definovat jako trestný čin, musí pronásledování trvat minimálně 4-6 týdnů, zároveň musí být jednoznačné a intenzivní (Burdová, Traxler 2014).

1.4 Sexting

Sextingem lze označit zasílání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem. Jedná se o jedno z nejrizikovějších chování. Sexting může probíhat s partnerem či partnerkou, ale i s neznámou osobou (Kožíšek, Písecký, 2016).

Posílání fotografií nebo videí se sexuální tematikou může mít často pro oběť, v tomto případě pro odesílatele až fatální následky. Vzhledem k možnosti ukládání získaných materiálů z chatovacích místností se může i po delší době zaslané fotografie či videa dostat k dalším příjemcům. Materiál se také může stát prostředkem pro vyhrožování, vydírání či pracovní a společenskou degradaci. Sexting bývá využíván při kybergroomingu (Kohout, Karchňák, 2016).

Sexting neprobíhá pouze mezi dospělými, ale i mezi dospělým a dítětem. V České republice je pořizování a šíření materiálu se sexuálním obsahem, jehož objektem jsou osoby mladší než osmnácti let, klasifikováno jako dětská pornografie. V trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. nalezneme přesnou definici zákona týkajícího se dětské pornografie pod § 192 a § 193 (Kožíšek, Písecký, 2016).

1.5 Happy slapping

Historie tohoto pojmu se váže k incidentům v britském metru z roku 2004. Původně tedy šlo o fyzické napadení, konkrétně zfackování. Tento čin se natáčí na mobilní telefon (natáčí většinou komplic) a následně jej útočník zveřejní na internetu. Zveřejněním dochází k silnému ponížení oběti. Útočníci již své činy „zdokonalují“ a stávají se agresivnějšími a brutálnějšími. Někdy také překračují hranice zákona. Evidují se případy, kdy oběť kvůli ponížení spáchala sebevraždu (Kožíšek, Písecký 2016).

2 Sociální sítě

Sociální sítě se jak v knižních, tak internetových zdrojích rozdělují do několika skupin (např. dle obsahu, původ webu, atd). Také existuje nespočet definicí. Pavlíček (2010) definuje pojem sociální sítě jako virtuální „komunitu“ tvořenou na základě společných zájmů.

„Je to internetová služba, která umožňuje svým členům vytvářet veřejné, uzavřené nebo i firemní profily, prezentace, diskusní fóra, a nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí, obsahu a dalších aktivit“ (Kožíšek, Písecký, 2016, str.24).

Na internetu tedy najdeme nespočet sociálních sítí. Pro tuto práci jsem si vybrala známé komerční sítě, jako jsou Facebook, Messenger, Instagram, YouTube. Dále sem zařadím i méně známé sítě a seznamky, které spadají do téže kategorie, tedy TikTok, Snapchat, Omegle, Tinder, Badoo, Handicapovaní, Tvoje láska.

2.1 Facebook

Jedná se o jednu z nejvyužívanějších a nejznámějších sociálních sítí. Facebook vznikl v roce 2004 a jeho autorem je student Marek Zuckerberg. Původně měl systém sloužit pouze pro studenty Harvardovy univerzity. Následující rok se ale začaly připojovat další univerzity a od roku 2006 se může na Facebook zaregistrovat kdokoliv starší než 13 let (Smejkal, 2018).

V současné době má Facebook cca 2,5 miliardy uživatelů. Registrace je velmi jednoduchá a rychlá, stačí vyplnit formulář. V registračním formuláři vyplňujeme jméno, příjmení, datum narození, e-mail, pohlaví (nově je zde kromě pohlaví muž/žena i kolonka vlastní) a v neposlední řadě si vytváříme heslo. Jak bylo již výše zmíněno, na Facebooku je věkový limit 13 let, bohužel nelze případné falešné datum narození kontrolovat, proto se na této síti vyskytují děti již od 8–9 let. Po úspěšné registraci vede Facebook nové uživatele k nalezení prvních přátel a také k doplnění základních informací o uživateli. Ty následně slouží ostatním, aby uživatele našli. Uživatel může uvést například střední školu, vysokou školu, zaměstnání, rodinný stav....atd. Dále je vhodné na účet vložit profilovou fotku. Pokud však nechceme, je zde možnost tento krok přeskočit, případně místo vlastní fotografie vložit jiný obrázek (Facebook, 2021).

Jak již bylo řečeno, Facebook je jednou z nejpoužívanějších aplikací mezi uživateli internetu bez ohledu na pohlaví, věk či handicap. S vysokým počtem uživatelů se pojí i možnost většího výskytu rizikových jevů. Na této sociální síti nalezneme kyberšikanu včetně jejích forem, jako jsou vydírání, pomluvy, ponižování nebo krádeže identit. Dále se můžeme setkat s kybergroomingem. Na Facebooku nalezneme nespočet falešných profilů celebrit, ale i falešných osob či osob zastupujících údajně firmy. Tito lidé lákají důvěřivé osoby k osobní schůzce či žádají fotografie či videa se sexuálním obsahem, a to pomocí psychické manipulace. V neposlední řadě nalezneme v chatovacích místnostech Messenger spadající pod Facebook sexting, ať už jde o fotografie či videa nebo zprávy o sexu (Kožíšek, Písecký, 2016).

2.2 Messenger

Messenger je aplikace, která slouží ke komunikaci s ostatními přáteli či rodinou. Dříve sloužila pouze jako komunikátor pro sociální síť Facebook. Uživatel se ale mohl zaregistrovat i bez potřeby vlastnictví účtu na Facebooku. Pro použití stačilo pouze mít telefonní číslo. Provozovatelé se rozhodli tyto dvě aplikace sjednotit, a proto už nelze provést registraci, aniž by si uživatel založil profilový účet na sociální síti Facebook. (Facebook, 2021)

2.3 Instagram

Jde o sociální síť, která funguje na podobném principu jako Facebook. Uživatel sdílí fotky či videa do svých příspěvků nebo tzv. Instastories. Pod zveřejněné příspěvky lze přidat „hashtag“, který pomáhá dalším uživatelům fotografií najít. Na Instagramu lze zvolit, zda se účet bude vést jako soukromý, či veřejný. V případě soukromého účtu přicházejí tzv. žádosti o sledování, které můžeme i odmítnout. V opačném případě může profil sledovat jakákoliv cizí osoba a majitel se nikdy nedozví, kdo si jeho příspěvky prohlédl. Stejně jako u sociální sítě Facebook se i zde nachází věkové omezení pro užívání aplikace 13 let (Instagram, 2021).

2.4 YouTube

Lze označit jako video-hosting server. YouTube byl založen roku 2005. Dnes jeho služby, tedy sdílení a sledování videí či filmů využívá třetina uživatelů internetu. Videá může na stránku vložit kdokoliv, kdo se zdarma zaregistruje. Dále může uživatel videa sdílet, komentovat či hodnotit. Službu využívá 88 zemí a je dostupná v 76 jazycích. (YouTube, 2021)

Bohužel, kromě vtipných videí, filmů či hudby nalezneme na YouTube i videopříspěvky, které propagují či vyzývají k násilí, například je zde tzv. Happy slapping tedy útoky na nic netušící osoby; videozáznamy šikany či útoků, rvaček atd. (Pavlíček, 2010).

2.5 Omegle

Omegle je internetová stránka, která vznikla v roce 2009 a lze na ní anonymně chatovat s lidmi v České republice nebo v kterékoliv jiné zemi. Kromě chatování s cizinci je zde možnost videochatu. Na tomto webu na rozdíl např. od Facebooku či Instagramu není nutné se registrovat. Od roku 2013 Omegle zavedlo sekci pro starší 18 let a sekci pro starší než 13 let. I přesto se v obou typech chatů setkáváme se sextingem (Omegle, 2021).

Dle průzkumu ze stránky e-bezpečí Omegle navštěvují děti pro nezávaznou komunikaci. Proto je to také nejspíše první místo, kde se setkají s komunikací se sexuálním podtextem či rovnou se dostávají k pornografickému obsahu (videochat). (Kopecký, 2018)

2.6 Tinder

Jedná se o seznamovací aplikaci, kterou lze stáhnout do mobilního telefonu. Registrace je velmi jednoduchá. Lze se zde přihlásit pomocí Facebooku či se zaregistrovat emailem. Následně uživatel vyplní jméno, věk, koho hledá podle svých preferencí (tedy pohlaví a věk) a přidá svoji fotografii. Protože principem této aplikace je hledat případného partnera či partnerku pomocí GPS, je důležité zvolit, do jaké vzdálenosti bude profil vidět. Na hlavní stránce je vždy profil. Princip této seznamky je jednoduchý, pokud se uživateli osoba na fotce líbí, potáhne prstem doprava, v opačném případě vlevo. V případě shody vzniká chat, ve kterém probíhá komunikace. Aplikace je prvních 7 dní zdarma i se službami navíc. Po uplynutí této doby je seznamka nadále

funkční, avšak jen v základní verzi. Pro vylepšenou verzi si může uživatel koupit předplatné. Při registraci je budoucí uživatel vždy aplikací naváděn (Tinder, 2021).

2.7 Badoo

Badoo je seznamovací aplikace, kterou lze stáhnout do mobilního telefonu. Registrace je stejně jednoduchá jako u předchozí aplikace Tinder. Po vyplnění profilu tedy jména, věku, preferencí a přidání fotografie dostává nový uživatel možnost využívat 10 dní prémiové služby. Po uplynutí zkušební doby si lze vylepšenou verzi dokoupit. Služba je obdobou Tindru, a proto princip výběru případného budoucího partnera funguje stejně. Pokud se uživateli profil líbí potáhne doprava, a pokud ne, doleva (Badoo, 2021).

Na obou stránkách má uživatel možnost nalézt lásku, avšak mnohem častěji se setkává pravidelně se sextingem, především ve formě textových zpráv se sexuálním obsahem. Domnívám se, že se zde objevují i případy kybergroomingu. Stejně jako u jiných sociálních sítí se i zde setkáváme s falešnými údaji o věku osob využívajících jejich služby.

2.8 Tik Tok

TikTok, dříve známý jako platforma musical.ly je síť, na níž se vytváří a nahrávají krátká videa. Následně uživatel klip sdílí buď soukromě, tedy mezi svými sledujícími, nebo veřejně. Pokud uživatel zvolí možnost veřejně, je zde šance, že se jeho video dostane na tzv. „*For you page*“, což je hlavní stránka. Stránka For you page kumuluje uživatelům jejich oblíbená videa dle statistik, které si aplikace vede. Při registraci je nutné zakliknout kategorie, které se jedinci líbí. Po delší době se dle srdíček (na Instagramu či Facebooku známé jako „to se mi líbí“), obsah ještě více personalizuje. Aby se zvýšila šance na více zhlédnutí, používají se stejně jako na Instagramu hashtagy, pod kterými je možnost video lépe najít (TikTok, 2021).

2.9 Snapchat

Sociální síť zaměřená na posílání videí a fotografií. Uživatelem Snapchatu se může oficiálně stát kdokoliv starší 13 let, avšak opět zde nalezneme i mnohem mladší uživatele. Uživatel může nalézt své přátele přes telefonní číslo či přezdívku. Poté si navzájem mohou psát nebo zasílat tzv. snapy. Snap může být fotografie nebo 15 sekund dlouhé video, které se posílá přes soukromé chaty, nebo se vkládá do tzv. Stories, jež může vidět kdokoliv. Výsledek lze ukládat přímo do galerie telefonu (Snapchat, 2021).

Na Snapchatu se dle stránky e-bezpečí můžou uživatelé setkat se rizikovými jevy, jako je sexting. Sexting na Snapchatu se vyskytuje ve všech formách, tedy psaní zpráv se sexuálním obsahem, zasílání nahých fotografií či videí. Snapchat je jednou ze sítí, kde je riziko kyberstalkingu. Uživatel může aplikaci povolit tzv. Snap maps. Povoluje tím, že ho může kdokoliv při používání Snapchatu sledovat, kde se nachází. Proto se jedinec může stát snadnou kořistí kyberstalkera. Kromě klasických rizikových jevů se zde objevuje netolismus (Kubala,2019).

2.10 Handicapovaní

Jedná se o českou internetovou seznamku pro osoby s handicapem, která funguje na principu Facebooku s prvky seznamek. Po registraci, pomocí e-mailu či klasického profilu na Facebooku má nový uživatel první dva měsíce zdarma, následně je zde hrazen poplatek. Výše poplatku se odvíjí od délky členství, tento princip využívají i klasické seznamky, jako jsou Tinder nebo Badoo. Seznamka se snaží o budování dlouhodobých vztahů a také si zakládá na podpoře v českém jazyce (Handicapovaní, 2021).

2.11 Tvoje láska

Jde o internetovou seznamku pro osoby s handicapem, ale i bez něj. Autoři si zakládají na individuálním přístupu. Využívají zde vědeckou metodu párování, kterou vyvinul sám majitel Mgr. Ing. Jakub Mertl Ph.D. Oproti klasickým seznamkám zde nalezneme i nadstandardní služby, jako jsou psychologické poradenství, koučinky, podpora při tvorbě profilu a mnoho dalších. Služba je celá zdarma (Tvojelaska,2021).

3 Člověk s mentálním postižením

V rámci této kapitoly nalezneme informace o specifiích osob s mentálním postižením. Konkrétně se zaměřuji na definici, klasifikaci MKN-10 a charakteristiku jednotlivých stupňů mentálního postižení. Dále jsou zde popsána specifika týkající se osob s tímto typem postižením.

3.1 Definice

Pojem mentální retardace vychází z latinského slova „mens“, což znamená „mysl“ a „retarde“, to znamená „zpomalit nebo opozdit“. Doslovný překlad by tedy byl „zpomalení mysli“. Mentální postižení ale nepostihuje pouze mysl neboli mentální schopnosti, ale postihuje celou osobnost jedince (Slowik, 2007).

Dříve byly osoby s mentálním postižením označovány například jako slabomyslní, duševně zaostalí, dementní, osoby s mentální defektností atd. Jelikož uvedené termíny, nemají stejný obsah, byly přijaty nové, které jsou platné dodnes. Mezi tyto termíny patří „osoba s mentálním postižením“ nebo „osoba s mentální retardací“. Je velmi důležité, aby se na tyto jedince nahlíželo jako na lidské bytosti, které nedefinuje jejich postižení, ale jejich individualita a osobnost (Černá, 2015).

Valenta a kol. (2018, str.34) vymezil mentální retardaci jako „*vývojovou poruchu rozumových schopností demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatalní, perinatální i časně postnatální etiologií, která oslabuje adaptační schopnosti jedince*“

3.2 Klasifikace mentální retardace

V České republice využíváme pro klasifikaci mentálního postižení Mezinárodní statistickou klasifikaci nemocí (MKN-10) a přidružených zdravotních problémů, kterou vydala Světová zdravotnická organizace v roce 1992. V ČR se diagnostika provádí ve speciálně pedagogickém centru a pedagogicko-psychologické poradně, pod záštitou vyhlášky č.72 /2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (www.zakonyprolidi.cz, 2021).

Černá (2015) ve své publikaci uvádí klasifikační systém používaný USA (dále Španělsko). Jedná se o diagnostický a statistický manuál duševních poruch od Americké psychiatrické asociace z roku 2000.

3.2.1 Klasifikace podle MKN – 10

Tabulka 1 – Klasifikace mentální retardace podle mezinárodní klasifikace

Označení dle MKN-10	Slovní označení	Rozsah pásma IQ
F70	Lehká mentální retardace	69-59
F71	Středně těžká mentální retardace	49-35
F72	Těžká mentální retardace	34-20
F73	Hluboká mentální retardace	19-0
F78	Jiná mentální retardace	
F79	Neurčená mentální retardace	

(Zdroj: Mezinárodní klasifikace nemocí, online)

3.3 Charakteristika jednotlivých stupňů mentálního postižení

„Mentálně postižení jedinci bývají zpravidla vysoce sugestibilní, a protože nejsou zcela schopni domýšlet a včas přiměřeně hodnotit následky svého jednání stávají se také snadno zneužitelnými“ (Vágnerová in Slowik, 2016, str.128).

3.3.1 Lehká mentální retardace

Tuto diagnózu získává osoba, jejíž inteligenční kvocient dosahuje 50-69 bodů. V průběhu dospívání či v dospělosti se stávají nezávislími na pomoci druhých v oblasti hygieny, sebeobsluhy, starosti o domácnost. V dospělosti jedinci s lehkým mentálním postižením potřebují dohled a oporu pouze v zaměstnání. (Fischer 2014)

Lidé s tímto stupněm postižení nerozumí abstraktnímu myšlení a ani ve svém projevu žádné abstraktní pojmy nepoužívají. Vyjadřují se v jednoduchých a krátkých větách. Občas se u nich vyskytuje špatná výslovnost. Jak již bylo výše uvedeno, po pracovní stránce potřebují pouze dohled a oporu (Vágnerová,2012).

V sociokulturní oblasti jsou tyto jedinci schopni navazovat a udržovat dobré sociální vztahy. Mezi charakteristické rysy patří spontánnost, otevřenost a zvýšená emocionalita. Mají proto problém se přizpůsobovat kulturním normám či očekávání. Je zde stejně jako u ostatních stupňů možnost přidružených postižení, jako jsou například další vývojová porucha, epilepsie, autismus atd. (Švarcová-Slabinová 2006)

3.3.2 Středně těžká mentální retardace

Fischer (2014) přirovnává míru myšlení ke školnímu dítěti. Jedinec má inteligenční kvocient v rozmezí 35-49 bodů. Vágnerová (2012) míru myšlení přirovnává dokonce k myšlení předškolního dítěte.

U osob se středně těžkým mentálním postižením je často přidruženo tělesné nebo smyslové postižení. U některých jedinců bývá diagnostikována například porucha autistického spektra či epilepsie. (Bendová, Zíkl,2011)

Komunikace a celková úroveň řeči je u jednotlivých osob se středně těžkým mentálním postižením různorodá. Někteří zvládají jednoduchou konverzaci, jiní naopak nekomunikují vůbec. Místo řeči lze využít gesta či jiné formy nonverbální komunikace. V oblasti sebeobsluhy si zvládají osvojit základní pracovní postupy. V dospělosti mohou pracovat pouze na místech, kde jsou jednoduché a dobře strukturované úkony, zároveň by měl být zajištěn odborný dohled. Úplně samostatný život vedou jen zřídka. (Švarcová-Slabinová 2006)

3.3.3 Další stupně mentálního postižení

Těžká mentální retardace

Osoby s tímto stupněm mentálního postižení mají v dospělosti úroveň myšlení na úrovni batolete. V oblasti komunikace se zvládnou naučit pouze pár výrazů, které nejen špatně artikulují ale navíc je nevyužívají přesně. Někteří jedinci nekomunikují vůbec (Vágnerová, 2012).

Jedinci mají inteligenční kvocient 20-34 bodů. Jemná a hrubá motorika je u nich značně narušena. Vzdělávání získávají v rehabilitačních centrech či speciálních školách, kde se zaměřují především na základy sebeobsluhy. Osoby s tímto stupněm handicapu jsou závislé na péči jiných lidí (Valenta, Michalík, Lečbych;2018).

Lidé s tímto stupněm postižení mají často kombinované postižení, dále bývá postižena i motorika, mohou trpět i epilepsií atd. Jak již bylo zmíněno, jsou tak odkázáni na péči druhé osoby (Vágnerová,2012).

Hluboká mentální retardace

Většina osob s tímto stupněm inteligenčního kvocientu, tedy do 19 bodů, má kombinované postižení (tělesné postižení, smyslové postižení atd.). Jedinci jsou imobilní či velmi omezeni v pohybu. Jejich schopnosti jsou na tolik omezené, že je nutná komplexní péče druhé osoby. (Valenta, Michalík, Lečbych;2018)

Jiná mentální retardace

Pojem jiná mentální retardace se využívá v případech, kdy nelze změřit stupeň inteligenčního kvocientu pomocí klasických metod, kvůli přidruženému sensorickému či somatickému postižení, nebo z důvodu tělesného postižení či těžké poruchy chování (Valenta, Michalík, Lečbych;2018).

Neurčená mentální retardace

„Jde o případy, kdy je mentální retardace prokázána, ale není dostatek informací, aby bylo možno zařadit jedince do jedné z výše uvedených kategorií“ (Švarcová-Slabinová 2006, str.36).

3.4 Specifika osob s mentálním postižením a internet

V následující kapitole se zabývám specifickým chováním osob s mentálním postižením. Zaměřuji se především na myšlení, komunikační schopnosti, emoce a samotnou osobnost člověka.

Díky neustálému rozvoji moderních technologií je uživatelům s postižením, umožněn lepší přístup k sociálním sítím a celkově k internetu. Proto v neposlední řadě popisují typy závislostí.

3.4.1 Myšlení

Myšlení u osob s mentálním postižením má své charakteristické znaky, jako jsou například vyšší sugestibilita, stereotypnost, rigidita, jednoduchost a v neposlední řadě nekritičnost. (Fischer, Škoda,2008)

Sugestibilita je vlastnost, kdy se jedinec, nechá lehce přesvědčit či ovlivnit. Proto osoby s touto vlastností bývají častým terčem podvodníků („výhodné“ nákupy, příspěvky na smyšlené organizace...). Také se mohou stát oběťmi kybergroomingu či sextingu. Mezi rizikové skupiny patří děti a mentálně postižení (Kožíšek, Písecký,2016).

Švarcová (2003) ve své knize jako slabinu popisuje u osob s mentálním postižením nekritičnost myšlení a chybějící sekvenční myšlení. Jedinci si nepřipouští možnost chyb, a proto považují všechny informace včetně svých domněnek za pravdivé. Sekvenčním myšlením označujeme pochopení sledu činností. Tyto osoby mají problém si zapamatovat například postupy v práci nebo si organizovat čas.

Dalšími specifiky v oblasti myšlení je neschopnost abstrakce a zobecňování (abstrakce=odpoutání se od konkrétního a zaměření se na obecné; neschopnost zobecňování = neschopnost osvojit si pravidla a obecné pojmy); nepřesnost a chyby v analýze a syntéze. Dále je konkrétní myšlení na úrovni názorných obrázků a nevidí společné znaky (Švarcová-Slabinová, 2006).

3.4.2 Komunikace – řeč

Specifika řečového vývoje se u osob s mentálním postižením liší dle stupně jejich postižení a případně dle dalších přidružených postižení. Řeč bývá postižena jak po formální, tak i obsahové stránce. Komunikace bývá omezena na úrovni slovní zásoby jedince. Dále se zde objevuje snížená schopnost porozumění textu, agramatismy, jednoduchá slovní spojení. V rozhovoru s osobou, která má mentální postižení, bychom neměli používat nadsázku, ironii, metafory či příliš odborné výrazy. Mohlo by se stát, že nepochopí celkový kontext. Osoby s lehkým postižením zvládají základní slovní obraty. U osob s těžším stupněm postižení se objevuje echolalie či nonverbální komunikace (Vágnerová, 2012).

3.4.3 Emoce

Vágnerová (2012) uvádí, že osoba s postižením má stejné základní psychické potřeby jako zbytek populace. Zároveň také zmiňuje fakt o tendenci uspokojování potřeb bez ohledu na situaci, ve které se zrovna nachází. Při neuspokojení dochází k zátěžovým situacím. Objevuje se zvýšená dráždivost, afektivní reakce, sklony k mrzuté náladě, apatie, euforie, ...

Stejného názoru je i Švarcová (2003), která říká, že je důležité uspokojovat své psychické či emoční potřeby, protože tím dochází ke kladným prožitkům. V opačném případě, kdy k uspokojení nedojde kvůli překážejícímu podnětu, dochází k prožitkům záporným. Po záporných prožitcích následují, jak již bylo zmíněno, afektní reakce,

rychlé střídání nálad či nepřiměřené reakce. Emoční vývoj souvisí také s vývojem osobnosti, tedy ovlivňuje například povahu, temperament, sociální přizpůsobivost...atd.

3.4.4 Osobnost

Osobnost vnímá jak vnější svět, tak jedinec sám. V případě vnímání sebe sama mluvíme o tzv. sebezpojetí neboli o sebehodnocení. Utváření sebehodnocení je důležité pro každého z nás. Vzhledem k nekritičnosti a sugestibilitě bývá u osob s mentálním postižením hodnocení neobjektivní. Jedinci přijímají všechny názory, a proto je jejich sebehodnocení zkreslené. Je důležité, aby se u osob s mentálním postižením budovala spokojenost se sebou. Zároveň je ale důležité, aby tito jedinci měli takové sebehodnocení, které odpovídá realitě, protože jinak by mohlo dojít k nebezpečným situacím či posměchu. (Vágnerová, 2012).

3.4.5 Závislosti

Jak již bylo zmíněno uživatelem internetu se může stát kdokoliv. S užíváním jsou ale také spojena rizika. Kromě výše uvedených rizik se čím dál více setkáváme se závislostí na internetu, kterou označujeme pojmem netolismus. Jedná se o nadměrné užívání tzv. virtuálních drog. Do virtuálních drog řadíme hraní PC her, sociální sítě, internet, videa či chaty. Riziko netolismu hrozí všem věkovým skupinám (Blinka a kol.,2015).

Dle Weinsteina a kol. (Weinstein a kol. in Blinka a kol. 2015) s nadměrným užíváním souvisejí tyto poruchy:

- a) *Závislost na online hrách*
- b) *Závislost na kybersexu*
- c) *Online gambling*
- d) *Závislost na online sociálních sítích* (Weinstein a kol. in Blinka a kol. 2015)

U závislosti na online hrách si hráč vytváří svoji virtuální realitu. Má pocit, že v jeho životě je dostatečné množství přátel, avšak v reálném životě tomu tak není. Hraní se postupem času stává nedílnou součástí dne, s tím jsou spojené psychické, sociální v některých případech i fyzické problémy (Blinka a kol., 2015).

Závislostí na kybersexu označujeme sexuální interakce v kyberprostoru. (Young in Blinka a kol.,2015).

Online gamblingem lze označit závislost na hazardních hrách případně sázení v online prostředí. Osoby takto závislé mají několikrát za den nutkavou potřebu jít si zahrát. V důsledku tohoto problému dochází nejen ke ztrátě peněz ale i k zanedbávání svého okolí (zanedbání rodiny, špatná komunikace s přáteli, lži...) (Blinka a kol., 2015)

Stejně jako u předchozích skupin se pro uživatele stává sociální síť nedílnou součástí jeho života. Jedinec má nutkavou potřebu neustále komunikovat či zkontrolovat statuty na soc. sítích. Jelikož nedokáže tuto aktivitu omezit, začne žít převážně jen virtuální život (Kopecký, 2015).

4 Prevence rizikového chování

Dle Kožíška a Píseckého (2016) má Česká republika mnoho úspěšných projektů v oblasti prevence. Programy jsou různorodé a zaměřují se na všechny věkové skupiny. Nejznámější programy, zaměřené na poradenskou činnost jsou Linka bezpečí, Bílý kruh bezpečí a Dětské krizové centrum.

4.1 Programy na prevenci rizikového chování

- **Seznam se bezpečně – bezpečný internet**

Jedná se o projekt, který vznikl jako služba internetové stránky Lide.cz. Služba seznamovala uživatele s riziky spojenými se seznamováním po internetu. Tento projekt se pod záštitou MŠMT ČR dostal i do základních škol. V rámci projektu byl natočen film Seznam se bezpečně, filmové spoty a vytvořila se divadelní představení pod názvem #jsi_user (Kožíšek, Písecký,2016).

Film Seznam se bezpečně je určen pro děti ve věku 12 až 16 let, pro rodiče a pedagogy. Ve filmu jsou zachyceny příběhy dívek, upozorňující na nebezpečí online seznamování. Cílem projektu je upozornit na hrozby v kyberprostoru. Kromě preventivního materiálu na internetových stránkách nalezneme i několik tipů, jak se chránit na internetu (Bezpečný internet, 2021).

- **E-bezpečí**

Program zabývající se prevencí rizikových jevů spojených s užíváním internetu. Je rozdělen do 3 částí. Každá část se zaměřuje na konkrétní skupinu (1.stupeň ZŠ; 2.stupeň ZŠ a SŠ; učitelé a rodiče, outdoorové preventivní aktivity). Projekt se zabývá terénní edukací, výzkumem a poradenstvím. Na internetu nalezneme na jejich stránkách mnoho zajímavých informací a materiálů určených jak pro učitele, tak i pro rodiče či širokou veřejnost. Tento projekt vznikl na Univerzitě Palackého v Olomouci v Centru prevence rizikové virtuální komunikace (Kožíšek, Písecký,2016).

V minulém roce vznikla osvětová kampaň V síti. Tato kampaň vznikla ve spolupráci projektu E-bezpečí, Barborou Chalupovou, Vítem Klusákem a s odborníky (např. doc. Kamil Kopecký). Na webových stránkách V síti nalezneme 2 základní sekce. První sekce je filmová část. V této části jsou uvedeny informace o filmu, videa navíc. Samotný film je vytvořen ve dvou verzích. První je standardní distribuční verze divákům do 15 let nepřístupná a druhá je speciální verze filmu pro diváky od 12 let. Druhá sekce

je označena jako osvětová část a dělí se do čtyř kategorií (Jsem dítě, rodič, učitel, asi jsem predátor). V každé složce nalezneme materiál vždy specifikovaný pro danou kategorii doplněný videi, informacemi o tom, kam se obrátit v případě, že se staneme oběťmi. V neposlední řadě nalezneme metodiky určené nejen pro pedagogy. V kategorii „asi jsem predátor“ je uveden kontakt na projekt Parafilik spadající pod Národní ústav duševního zdraví (www.vsitifilm.cz, 2021).

- **E-nebezpečí**

Jedná se o projekt zaměřující se na vzdělávání učitelů základních a středních škol Olomouckého kraje v oblasti sociálně-patologických jevů, objevujících se na internetu. Projekt se zaměřuje na rizikové jevy v kyberprostoru jako jsou například: kyberšikana, kybergrooming, sexting,... atd. Na internetových stránkách nalezneme několik studijních materiálů ke stažení. Celý kurz včetně materiálu je zdarma. (e-nebezpečí, 2021)

- **Linka bezpečí**

Organizace, jejíž cílovou skupinou jsou děti a mladiství (do 18 let nebo studenti do 26 let) bez ohledu na handicap, kteří se ocitli v tíživé situaci. Jedná se o bezplatnou nonstop pomoc. Je zde možnost využít telefonní linku, chat nebo e-mail. V případě chatu a e-mailu je pomoc omezena pracovní dobou. U pomoci přes telefonní linku je pracovník sdružení neustále přítomen (Kožíšek, Písecký, 2016).

- **Safeinternet**

Oficiální projekt safeinternet.cz již není aktivní, avšak preventivní program eSafetyLabel+ je stále k dispozici na novém webu projektu Bezpečně online. Stránka Bezpečně online se zaměřuje na bezpečné užívání internetu a ve svém výběru má mnoho materiálu na téma kyberšikany (www.bezpečně-online.cz, 2021).

Na podzim roku 2020 v rámci kampaně vznikl seriál, který poukazuje na to, jak kyberšikana a sexting na sociálních sítích fungují. Seriál se jmenuje #martyisdead a vznikl na stránce Mall.tv. Projekt již získal mezinárodní cenu Emmy. Na webových stránkách se kromě videí nachází i výukové materiály k tématu kyberšikana. Autorem je Martin Kožíšek (Internet Mall, 2019).

5 Programy cílené primárně pro mentálně postižené osoby

Projekt safelabs

Jedná se o projekt, který již není aktivní. Cílem tohoto projektu bylo zabezpečení počítačových učeben a následné vytvoření bezpečného místa pro osoby s mentálním postižením, kteří pracují na počítači. Počítačová učebna po zavedení programu získala osvědčení o své bezpečnosti. Více informací již nelze získat. Na tomto projektu spolupracovaly organizace v rámci projektu Erasmus+ a Českou republiku zastupovala Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s. (Safelabs, 2016)

Rytmus Východní Čechy

Společnost se zabývá začleněním osob s mentálním postižením do běžného života. Zaměřuje se především na klienty z Pardubického kraje. V její nabídce nalezneme podporu v zaměstnání a podporu pro samostatné bydlení.

Dále Rytmus nabízí zdarma kurzy, které jsou buď individuální, či skupinové. V nabídce nalezneme kurzy o zdravém životním stylu, o základech první pomoci, o bydlení, vaření, cestování, mobilním telefonu... Program zabývající se riziky kyberprostoru se jmenuje „Jak se bránit kyberšikaně“ – v tomto kurzu se popisuje, co je to kyberšikana a jak ji poznat, jaká jsou rizika internetu a komunikačních technologií. V neposlední řadě je zde preventivní bod, jak se chovat bezpečně, jak chránit své soukromí a PC.

Preventivní kurz, který se primárně nezaměřuje na rizika v kyberprostoru, se jmenuje „Jak nenaletět šmejdům“, zabývá se podvodníky, neférovým jednáním a manipulací s lidmi (RytmusVychod, 2021).

Další preventivní kurzy zaměřené primárně na mentálně postižené osoby jsem nenalezla.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

6.1 Cíle práce

Cílem empirické části práce je popsat zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými rizikovými jevy v kyberprostoru a zjistit jejich účast v preventivně nebo osvětově orientovaných edukačních programech s tímto tématem.

6.1.1 Výzkumné cíle

Hlavní výzkumný cíl

HVO: Popsat zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými rizikovými jevy v kyberprostoru

Dílčí cíle

DC1: Zjistit specifika použití internetu a sociálních sítí u osob s MP

DC2: Zjistit s jakými rizikovými jevy se respondent setkává na sociálních sítích.

DC3: Zjistit, jak často se respondent setkává s rizikovými jevy v kyberprostoru.

DC4: Zjistit účast jedinců s mentálním postižením v preventivních či osvětově orientovaných edukačních programech spojených s tématem rizika sociálních sítí

6.2 Výběr metody a techniky

Pro získání dat jsem využila metody kvantitativního výzkumu.

„Kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování“ (Hendl,2012, str. 44). Pro získání dat jsem využila dotazníkové šetření. Dotazník jsem zvolila pro snadnější získávání většího množství odpovědí, ale především pro možnost získávání výsledků online.

Dotazník je strukturován na 3 části. První je vstupní část, kde se nacházejí základní informace o autorovi a cíli výzkumu. Také by měla obsahovat případné pokyny pro vyplnění. Druhá část se skládá z autorových otázek. V třetí části, tedy na konci dotazníku se nachází poděkování za spolupráci (Gavora,2010).

Pro svůj výzkum jsem využila Google formulářů, kde lze vytvořit online dotazník. Dotazník byl plně anonymní a skládal se z 22 otázek. Otázky byly položeny tak, aby byly co nejsrozumitelnější. V dotazníku byly zařazeny 3 otevřené otázky a 19 uzavřených otázek.

U otevřených otázek má respondent možnost vyjádřit se sám za sebe. Tímto typem dotazů máme možnost lépe získat skutečný názor dotazovaného. Výpovědní hodnota závisí také na dovednosti nebo ochotě respondentů se vyjadřovat. U uzavřených otázek je výhodou jednoduchost vyhodnocování. Nevýhodou pak zůstává fakt možného ovlivňování respondentů prostřednictvím dané nabídky odpovědí (Chráska, 2016).

6.3 Transformace výzkumných cílů

Hlavní výzkumný cíl	Dílčí výzkumný cíl	Výzkumná technika	Respondent	Tazatelské otázky
Popis zkušeností osob s mentálním postižením s vybranými rizikovými jevy v kyberprostoru	DC1: Zjistit specifika použití internetu a sociálních sítí u osob s MP	Dotazník	Osoba s mentálním postižením	TO1: Kolik Vám je let? TO2: Jakého jste pohlaví? TO3: Jaké sociální sítě používáte? A na kterých sociálních sítích máte profil? TO4: Používáte ještě jiné sociální sítě? Pokud ano uveďte prosím název. TO5: Jaké informace o sobě sdílíte na svém profilu na soc. sítí? TO6: Máte přístup k internetu? TO7: Na sociálních sítích komunikujete s: TO8: Sdílíte na profilu i své soukromé fotografie či videa? TO9: Jaký typ fotografií sdílíte na profilu?

	<p>DC2: Zjistit s jakými rizikovými jevy se respondent setkává na sociálních sítích.</p> <p>DC3: Zjistit, jak často se respondent setkává s rizikovými jevy v kyberprostoru</p>	Dotazník	Osoba s mentálním postižením	<p>TO10: Zveřejnil někdo Vaši soukromou fotografii nebo video na internetu, bez Vašeho souhlasu?</p> <p>TO11: Poslal Vám někdo někdy ošklivou zprávu např. něco sprostého?</p> <p>TO12: Vyhrožoval Vám nebo zastrašoval Vás někdo na soc. síti? (například. pokud nesplníte daný úkol či pokyn tak zveřejní Vaše tajemství, fotografii...)</p> <p>TO13: Setkal/a jste se někdy s tím, že by Vám někdo slíbil setkání se slavnou osobností?</p> <p>TO14: Požadoval po Vás někdo fotografie bez oblečení?</p> <p>TO15: Setkal/a jste se někdy s někým koho jste znal/a pouze z internetu?</p> <p>TO16: Setkal/a jste se s tím že by si s Vámi někdo chtěl psát o sexu? (pohlavním styku)</p> <p>TO17: Se svým partnerem či partnerkou si zasíláte:</p> <p>TO18: Využíváte internet ke sledování či stahování pornografie?</p> <p>TO19: Setkal/a jste se s tím, že by Vás někdo obtěžoval nebo pronásledoval na síti (neustálé zasílání nějakých zpráv, neustálé volání přes aplikaci...)</p>
--	---	----------	------------------------------	--

				TO20: Pokud se Vám některá situace z předchozích otázek stala, jak jste ji vyřešila? Svěřil/a jste se přátelům nebo rodině?
	DC4 Zjistit účast v preventivních či osvětově orientovaných edukačních programech spojených s tématem rizika sociálních sítí	Dotazník	Osoba s mentálním postižením	TO21: Navštívil/a jste někdy nějaký program či projekt, na kterém by Vám vysvětlili nebezpečí internetu? TO22: Pokud ano, jak se projekt jmenoval a setkání probíhalo?

6.4 Průběh dotazníkového šetření

Pro svoji práci jsem si jako cílovou skupinu vybrala osoby s lehkým až středně těžkým mentálním postižením, bez věkového omezení, které aktivně využívají sociální sítě.

Jelikož šetření probíhalo v době, kdy bylo zakázáno navštěvovat domovy či stacionáře, rozhodla jsem se pro online dotazníkové šetření.

Během šetření jsem dvakrát oslovila prostřednictvím e-mailu, případně telefonicky celkem 150 organizací. Jednalo se o 45 speciálně pedagogických center, 34 základních škol speciálních či praktických a 71 domovů, stacionářů či center.

Z celkového počtu oslovených jsem zpětnou vazbu získala od 21 organizací. Pouze 9 organizací mi potvrdilo předání online odkazu dotazníku klientům. Zbývajících 12 odpovědí bylo negativních. Odmítnutí byla převážně z důvodu nepoužívání sociálních sítí ze strany klientů nebo uzavření organizace/školy z důvodu vládních opatření.

I přes nízký počet potvrzujících e-mailů jsem získala celkem 100 respondentů.

6.4.1 Charakteristika respondentů

Při získávání respondentů jsem oslovila pouze organizace/školy, které se zaměřují na osoby s mentálním postižením, konkrétně lehce až středně těžce mentálně postižené.

Dotazník mi vyplnilo dohromady 100 respondentů. U výzkumu bylo zásadní, aby respondent aktivně využíval sociální síť.

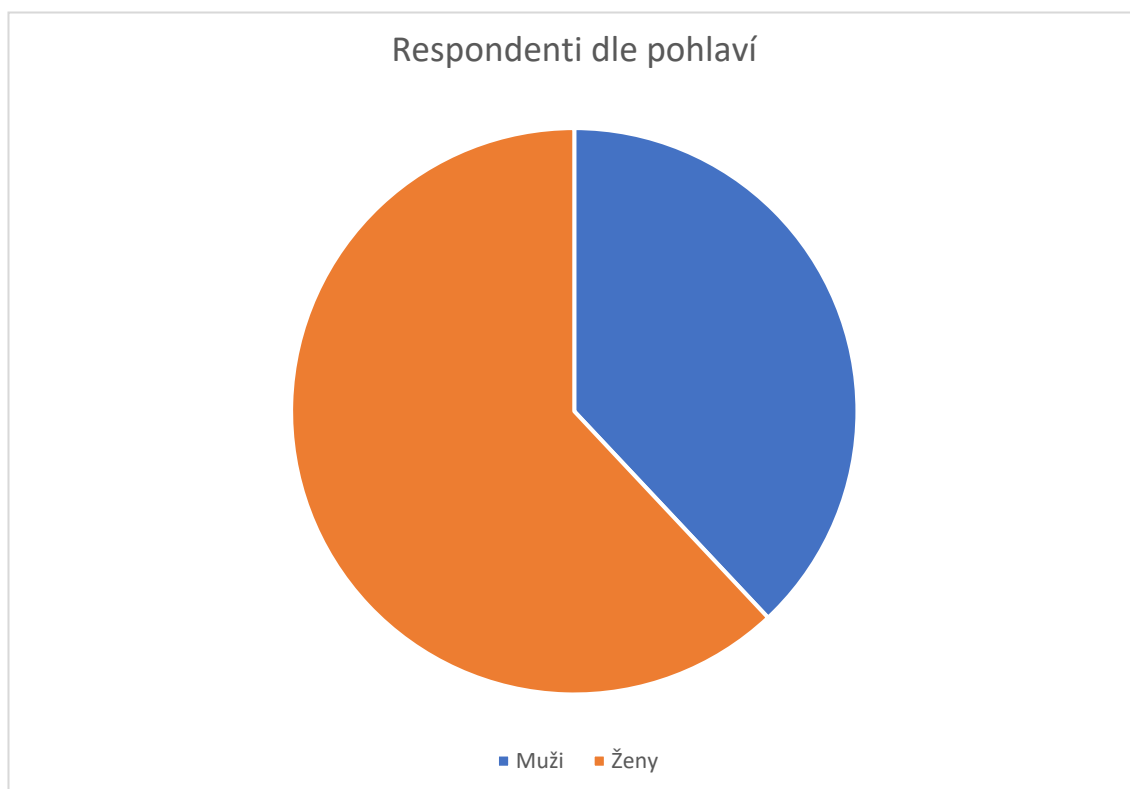
Úvodní otázky byly zaměřené na věk a pohlaví respondentů. Informace o věku a pohlaví v tomto případě nebyla klíčová a v dotazníku se objevily pouze z informativního hlediska. Věkové rozmezí respondentů, bylo široké. Dotazovaní byli ve věku od 14 do 64 let. Následující tabulka zaznamenává přesné věkové údaje.

Tabulka 2 – Věkové údaje respondentů

Věk	Počet respondentů v dané věkové skupině
14	1
15	1
16	1
17	3
18	2
19	7
20	4
21	3
22	2
23	1
24	3
25	7
26	7
27	6
28	3
29	3
30	2
31	1
32	2
33	5
34	1
36	2
37	1
38	1
39	2
40	3
41	2
42	2
43	1
44	1
45	4

46	2
48	1
50	4
51	3
52	1
53	1
54	2
58	1
64	1

Z výchozí tabulky vyplývá, že nejvíce zastoupená skupina respondentů je ve věku 19,25,26 a 27 let. Zastoupení žen a mužů, znázorňuje graf č.1 – respondenti dle pohlaví, kde značnou převahu mají ženy. Ženy jsou zastoupeny 62 % a muži 38%

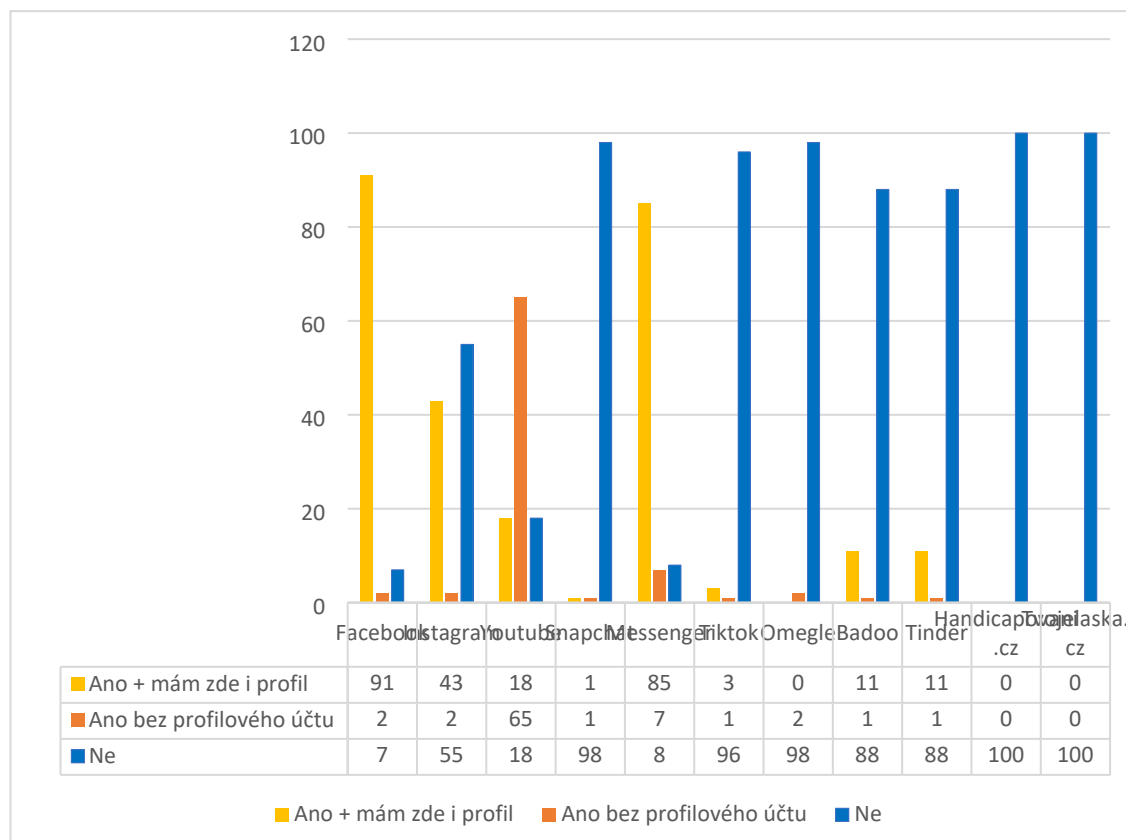

Graf 1 – Respondenti dle pohlaví

6.5 Analýza výsledků dotazníkového šetření

První dvě otázky dotazníku se zabývaly věkem a pohlavím respondentů. Jejich výsledky jsem již popsala v charakteristice respondentů.

1. Využívané sociální sítě u osob s mentálním postižením

Graf 2- Jaké sociální sítě používáte? A na kterých máte profil?

Dle výsledků znázorněných v grafu č.2, je nejvyužívanější sociální sítí Facebook. Na této stránce má profil 91 % respondentů a další 2 osoby tuto síť alespoň navštěvují. Messenger má výsledky velmi podobné, jelikož se jedná o chatovací místnost spadající pod Facebook.

Třetí nejvyužívanější síť je YouTube, kdy 64 % respondentů tuto síť navštěvuje bez profilového účtu. Profilový účet si dle výsledků zakládá 18 % dotazovaných. Pouze 18 % YouTube nepoužívá.

Instagram využívá 43 % uživatelů. Další sítě, jako jsou Snapchat, TikTok, a Omegle využívají v průměru pouze tři respondenti ze 100.

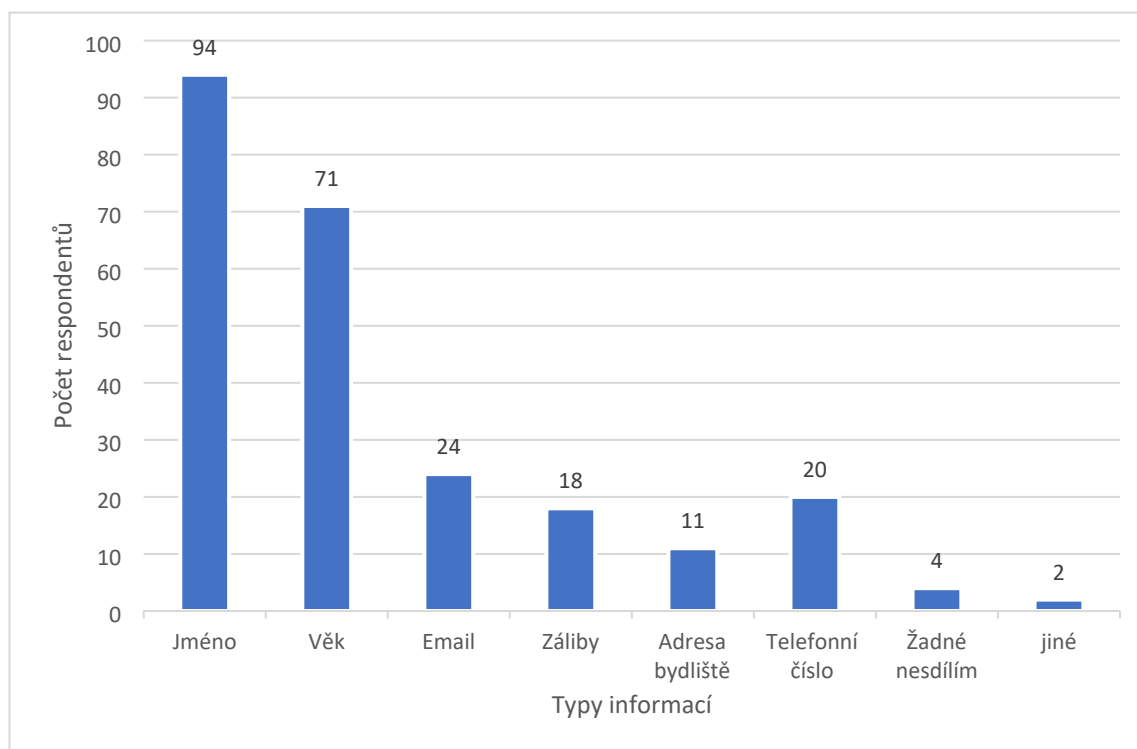
Ve výčtu sociálních sítí jsou také zastoupeny 4 seznamky. U Tindru a Badoo byly výsledky stejné a využívá je 12 uživatelů. U zbývajících dvou seznámek, které jsou

speciálně vytvořené pro osoby s postižením, bylo jednoznačně prokázáno, že nejsou osobami s mentálním postižením využívány.

V následující otázce, mohli respondenti uvést název další sítě, kterou pravidelně využívají a v mém seznamu se nevyskytovala. Nejčastěji uváděná síť byla WhatsApp. Respondenti dále uvedli jako používanou sociální síť seznamku, pouze ve dvou případech byla uvedena i značka (eDarling). V neposlední řadě zmínili i aplikaci Skype.

Byla zde uvedena i stránka lide.cz, nicméně provoz této sociální sítě byl ukončen v roce 2020.

2. Sdílení informací a komunikace na sociálních sítích u osob s mentálním postižením

Graf 3 – Jaké informace o sobě sdílíte na svém profilu na sociálních sítích?

Jak vyplývá z výše uvedeného grafu č.3, nejčastěji zveřejňovaná informace je jméno, a to u 94 % dotazovaných. Na druhém místě se nachází věk, ten se objevuje na profilech 71 % respondentů. V průměru 20 % respondentů dále uvádí informace o telefonním čísle, svých zálibách či e-mailových adresách. Překvapivě pouze 4 osoby ze 100 nesdílí o sobě žádné informace.

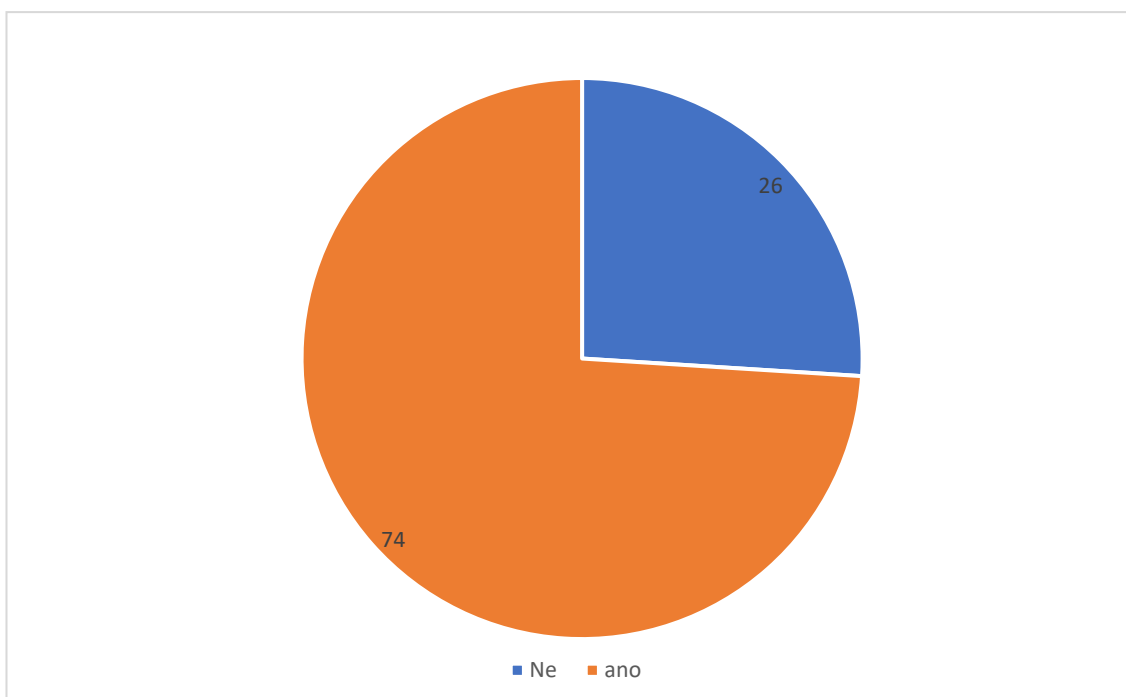
Pro samotné sdílení informací je důležité mít přístup k internetu, a proto jsem se respondentů na tuto informaci zeptala. Zvolila jsem možnost odpovědi na lineární stupnici, kdy dotazovaný na škále 1–5, měl zhodnotit svůj přístup k internetu. V případě tohoto dotazníku číslo 1 označovalo pravidelný přístup a číslo 5 nikdy.

Z výsledků vyplývá, že pravidelný přístup k internetu má 94 % dotazovaných. Jeden z respondentů ve své odpovědi uvedl informaci, že přístup k internetovému připojení nemá nikdy. Přestože se jedná pouze o tohoto jedince, domnívám se, že se jedná o chybné zaškrtnutí, protože kdyby byla tato informace pravdivá, nemohl by tento online dotazník vyplnit.

Dále jsem chtěla prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, kolik procent dotazovaných komunikuje s lidmi, které v reálném prostředí nikdy nevidělo.

V otázce „*Na sociálních sítích komunikujete s:*“, bylo možné zaškrtnout jednu nebo více odpovědí z následujících možností: s rodinou; s přáteli; s novými lidmi, které znám pouze online. Větší polovina respondentů (58 %) uvedla, že komunikují s osobami, které zná pouze přes internet.

3. Sdílení fotografií či videí na profilu

Graf 4 -Sdílíte na profilu i své soukromé fotografie či videa?

Z tohoto grafu lze vyčíst informaci, že nadpoloviční většina na svém profilovém účtu sdílí své soukromé fotografie či videa. Jedná se konkrétně o 74 % respondentů.

Pomocí druhé otázky jsem získala informace o tom, jaké typy fotografií dotazovaní umísťují na sociální síť. Opět se jedná o typ otázky, kdy lze zaškrtnout více možností. Z výsledků vyplývá, že 74 % respondentů zveřejňuje na svých profilech Selfie, tedy fotografie obličeje. Fotografie celé postavy v oblečení publikuje 45 % osob.

Dále bylo zaškrtnuto u 5 jedinců sdílení fotek v plavkách. Snímek ve spodním prádle sdílí dle průzkumu 3 osoby. Nejvíce mě překvapila informace, o tom že dva dotazovaní zveřejňují na svém profilu nahé fotografie.

Z výsledků můžeme říct, že 10 % respondentů na svém profilu sdílí rizikový materiál, který je v rámci sociálních sítí snadno zneužitelný.

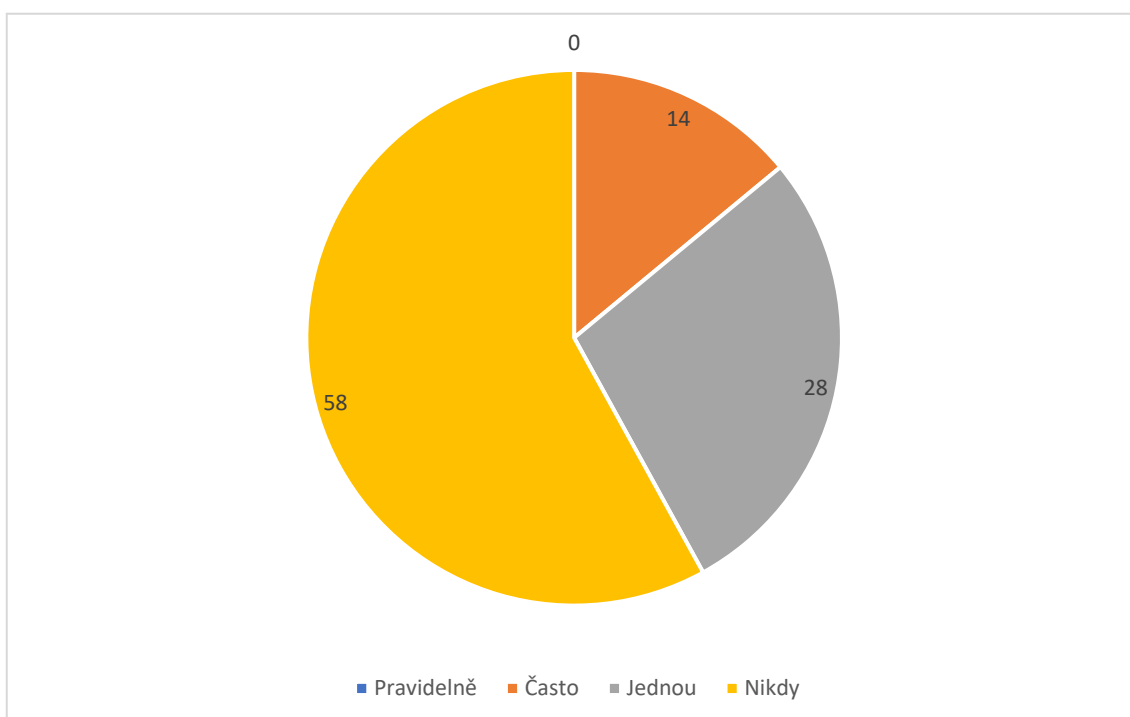
V další otázce deset dotazovaných potvrdilo, že někdo zveřejnil jejich soukromou fotku bez jejich vědomí či souhlasu.

4. Rizikové situace na sociálních sítí

S ohledem na charakteristiku respondentů, jsem volila otázky snadněji pochopitelné a nepoužívala jsem termíny, zda znají význam odborných pojmů, ale uvedla jsem konkrétní příklad daného jevu. Pro dotazované jsem možnost odpovědi poskládala do několika stupňové škály, tímto jsem zjistila četnost jednotlivých situací.

Kyberšikana

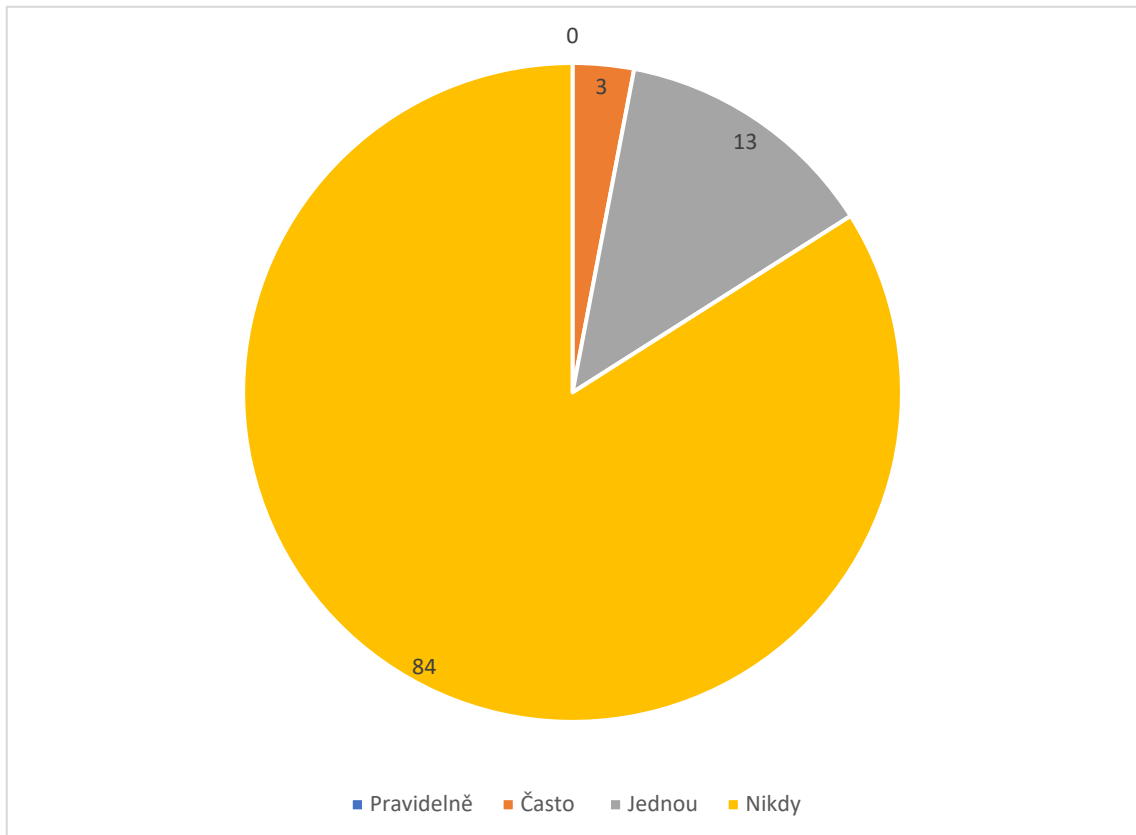
Do této oblasti jsem zařadila 2 otázky, zaměřující se na některé z forem kyberšikany. Jako první příklad je uvedeno dostávání sprostých či urážlivých zpráv. Druhý příklad je zaměřen na vyhrožování a zastrašování.

Graf 5 – Poslal Vám někdo někdy ošklivou zprávu například něco sprostého?

Dle získaných dat z grafu č.5 dostává prostřednictvím sociálních sítí ošklivé či sprosté zprávy 14 % respondentů. Dalších 28 % alespoň jednou dostalo zprávu tohoto typu. Zbývajících 58 % dotazovaných žádné zprávy toho typu nikdy nedostalo či nedostávají.

V tomto případě se jednalo o otázku zaměřující se na výhrůžky a zastrašování prostřednictvím sociálních sítí

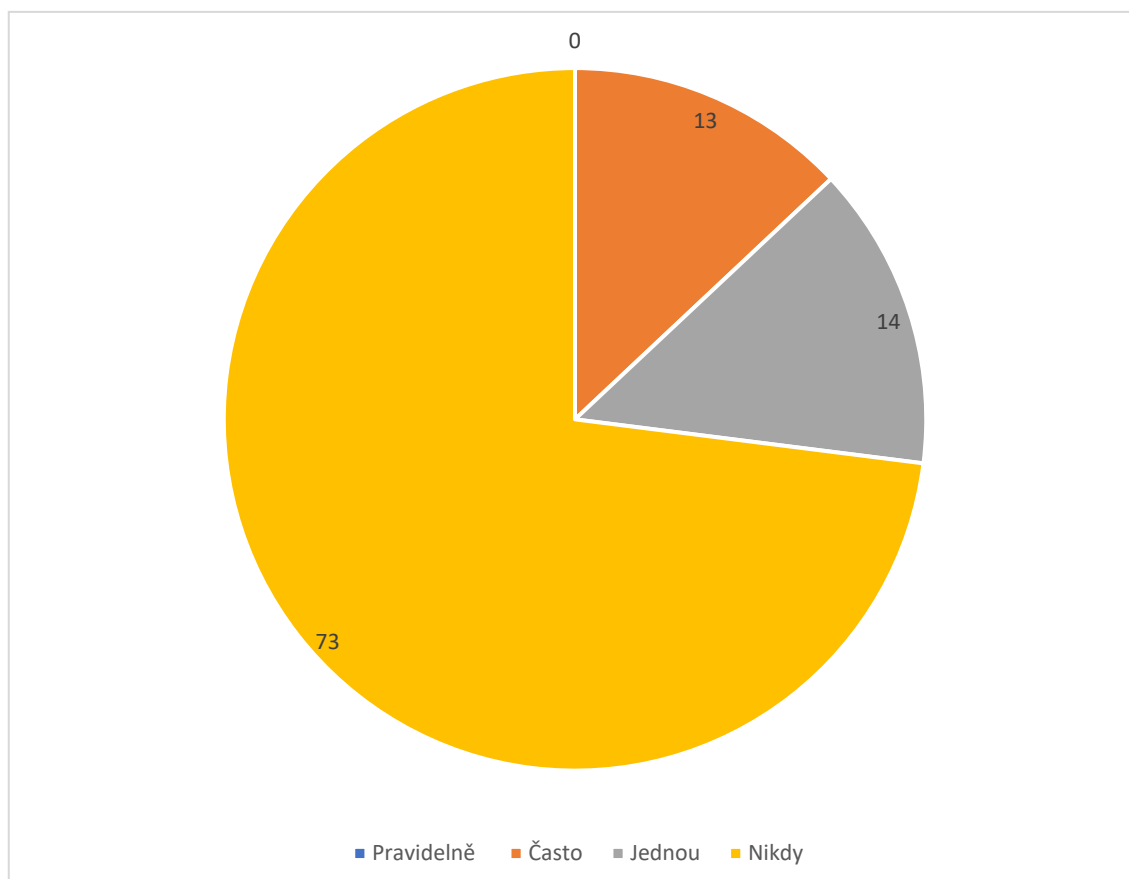
Graf 6 - *Vyhrožoval Vám nebo zastrašoval Vás někdo na sociálních sítích?*

Z grafu č. 6 lze vyčíst, že se s tímto jevem setkalo dohromady 16 respondentů ze 100, z toho 3 často, i když ne pravidelně. Zbývajících 13 osob postihla tato situace nejméně jednou v životě.

Jak vidíme na grafu, 84 % respondentů se s tímto příkladem nikdy neseťkalo.

Kyberstalking

Kyberstalkingem označujeme nebezpečné pronásledování prostřednictvím internetu či sociálních sítí. Následující graf č.7 znázorňuje odpovědi na otázku, zda se respondenti setkali s tím, že by je někdo obtěžoval či pronásledoval prostřednictvím sociálních sítí. Touto otázkou zasahují i do problematiky kyberšikany, neboť obtěžování je jedním z jejích projevů.

Graf 7 – Setkal/a jste se s tím že by Vás někdo obtěžoval nebo pronásledoval na síti?

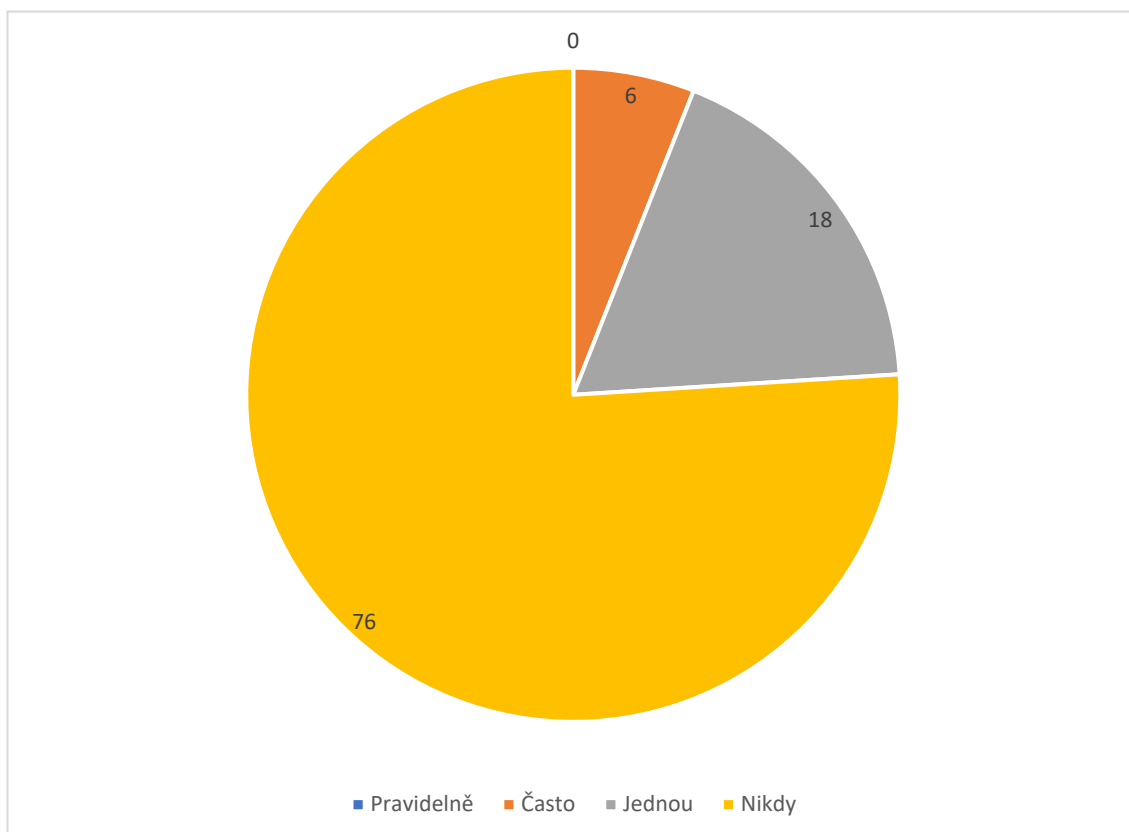
Dle průzkumu se s těmito jevy setkala 13 respondentů (ze 100) často a nejméně jednou tuto situaci zažilo 14 jedinců (ze 100). Zbývajících 73 % dotazovaných se s touto problematikou neseťkalo.

Kybergrooming

Jedná se o rizikový jev, při němž lze využít profil slavné osobnosti za účelem domluvení soukromé schůzky. Dle výsledků vyplývajících z dotazníkového šetření se s touto situací alespoň jednou setkala 12 % respondentů. Zbývajících 88 % jedinců toto nikdy nezažilo.

Sexting

Sexting označujeme zasílání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem. Může probíhat s partnerem či partnerkou ale i s neznámou osobou. (Více informací v kapitole 1.4)

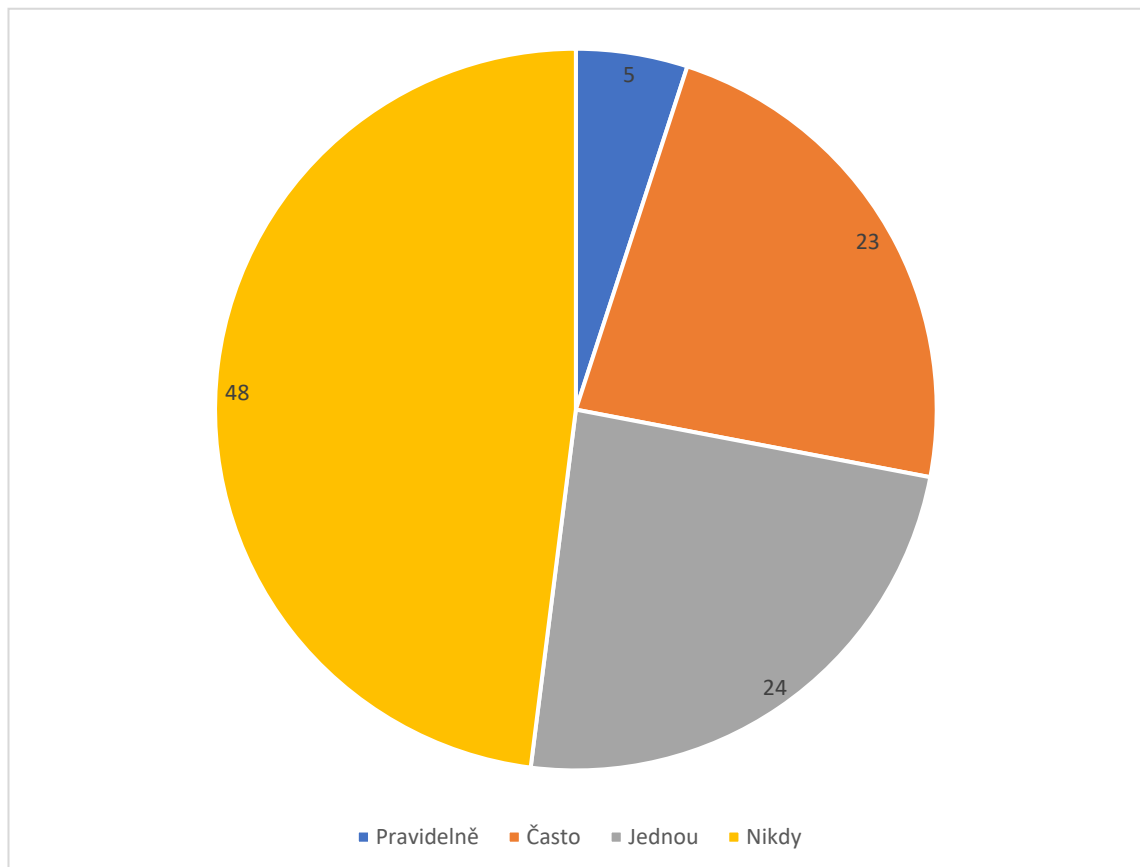

Graf 8 - Požadoval po Vás někdo fotografie bez oblečení?

Otázkou „Požadoval po Vás někdo fotografie bez oblečení?“ se zaměřuji rovnou na 2 typy rizikových jevů, konkrétně kybergrooming a sexting. Žádost o pornografickou fotografii může přijít v rámci čtvrtého stadia kybergroomingu. Jedná se o fázi skryté nabídky dárků či finančních příspěvků výměnou za fotografii. U sextingu žádost většinou následuje po sexuální konverzaci.

Z grafu č. 8 vyplývá informace, že se s tímto požadavkem setkala až 24 % respondentů, z toho 6 dotazovaných opakovaně (často). Zbývajících 76 % jedinců tento požadavek nikdy nedostalo.

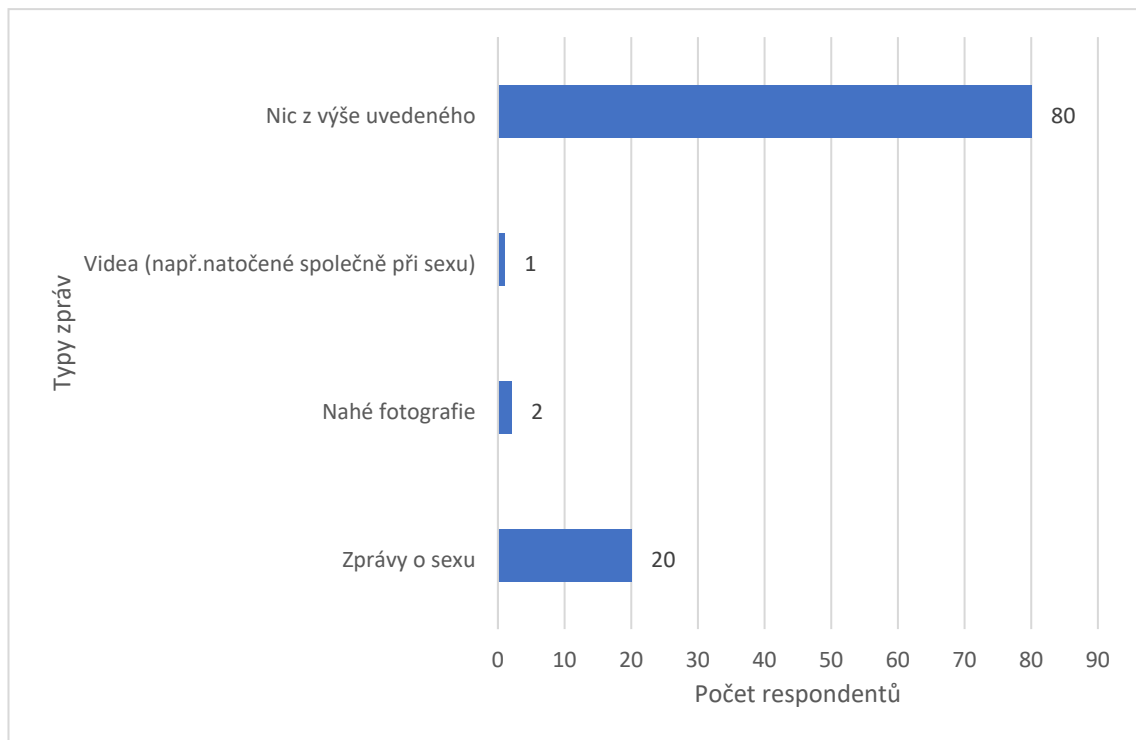
Následující otázkou jsem se zaměřila na primární projev sextingu, jímž je zasílání zpráv se sexuálním obsahem

Graf 9 - Setkal/a jste se s tím, že by si s Vámi někdo chtěl psát o sexu?

Dle výsledků znázorněných v grafu č.9 si až 5 jedinců ze 100 pravidelně zasílá zprávy tohoto charakteru. Dalších 23 % tuto činnost provádí často. Alespoň jednou tento požadavek dostalo 24 % respondentů. Zbývajících 48 % se s tímto typem komunikace nesešlo.

Následující graf znázorňuje možné typy zpráv zasílaných mezi partnery. Jednalo se opět o otázku, kde lze zaškrtnout i více možností.

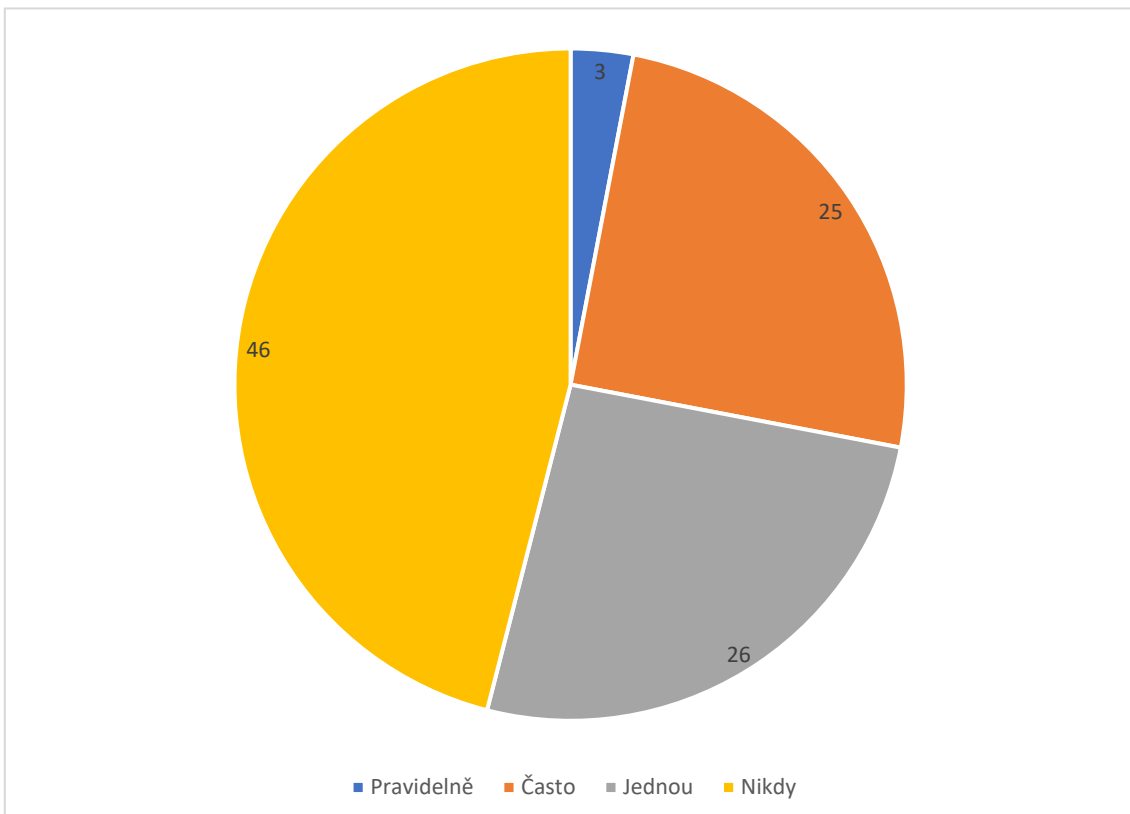

Graf 10 - Se svým partnerem či partnerkou si zasíláte:

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, sexting nemusí probíhat pouze mezi neznámými osobami, ale i mezi partnery. I přestože se jedná o komunikaci s osobou blízkou, měli bychom mít na paměti, že se i tento rizikový materiál může dostat na internet.

Dle průzkumu si až 20 % respondentů posílá se svým partnerem zprávy o sexu. Z toho si 2 jedinci sdílí své nahé fotografie a 1 osoba dokonce videa s pornografickým obsahem. Nerizikově se dle výsledků znázorněných na grafu č. 10 chová 80 % dotazovaných.

5. Další rizika

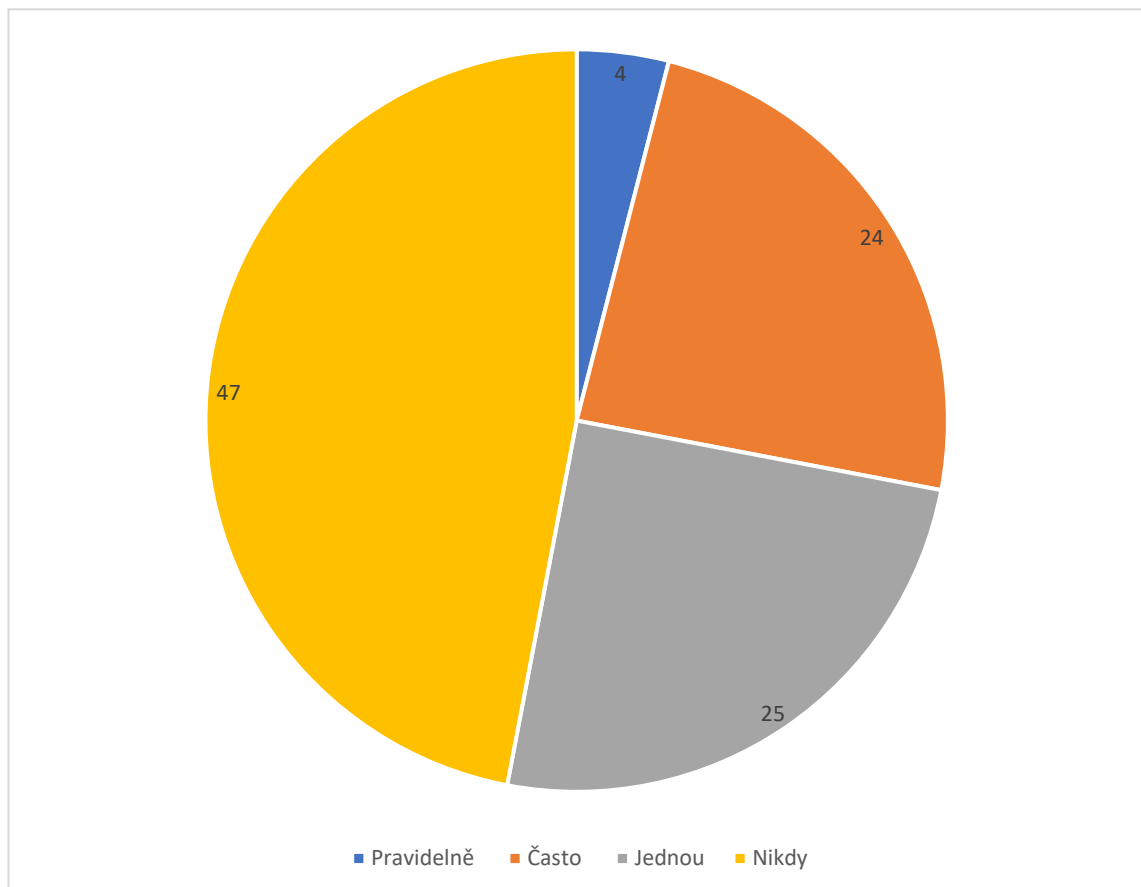

Graf 11 - Setkal/a jste se někdy s někým koho jste znal/a pouze z internetu?

Dle výsledků vyplývajících z grafu č.11, se 3 osoby ze 100 pravidelně setkávají s osobami, které znají pouze z internetu. Časté, ale ne pravidelné schůzky absolvuje 25 %, tedy třetina respondentů. Alespoň jednu schůzku s neznámou osobou zažilo 26 % jedinců. Dále 46 % setkání domluvené přes internet nikdy neabsolvovalo.

Domnívám se, že k relativně vysokému počtu, kladných odpovědí přispívá užívání internetových seznámk.

Další otázka se zaměřuje na sledování či stahování pornografie na internetu.

Graf 12 - Využíváte internet ke sledování či stahování pornografie?

Dle výsledků znázorněných na grafu č.12 využívá internet ke sledování či stahování pornografie pravidelně 4 % dotazovaných. Dále 24 % tuto aktivitu provádí často a alespoň jednou pornografický snímek vidělo 25 %. Pornografii dle průzkumu nesleduje a ani nestahuje 47 % respondentů.

Pravidelné sledování a stahování pornografického materiálu, společně s teorií uspokojování může vytvořit základ pro rozvoj internetové sexuální závislosti neboli závislosti na kybersexu. (Young in Blinka a kol. 2015)

6. Řešení rizikových situací u osob s mentálním postižením

Dle výsledků se situace z předchozích otázek nestala 36 % respondentů. Dále dotazovaní uvedli následující možnosti řešení: danou osobu ignorovali či ji zablokovali, na zprávy dále neodepisovali, počkali, až situace odezní sama, nebo daný problém žádným způsobem neřešili. Častou variantou bylo také smazání zprávy.

V následující tabulce jsou zaznamenány výsledky, komu se respondenti nejvíce svěřovali:

Tabulka 3 – Záznam výsledků v otázce č.20

Osoba, které se svěřili	Počet
Nesvěřil/a	15
Kamarádi	13
Rodina (máma, táta, sestra, bratr, teta)	17
Patron	2
Neuvedeno	17
Tuto situaci nikdy neřešili	36

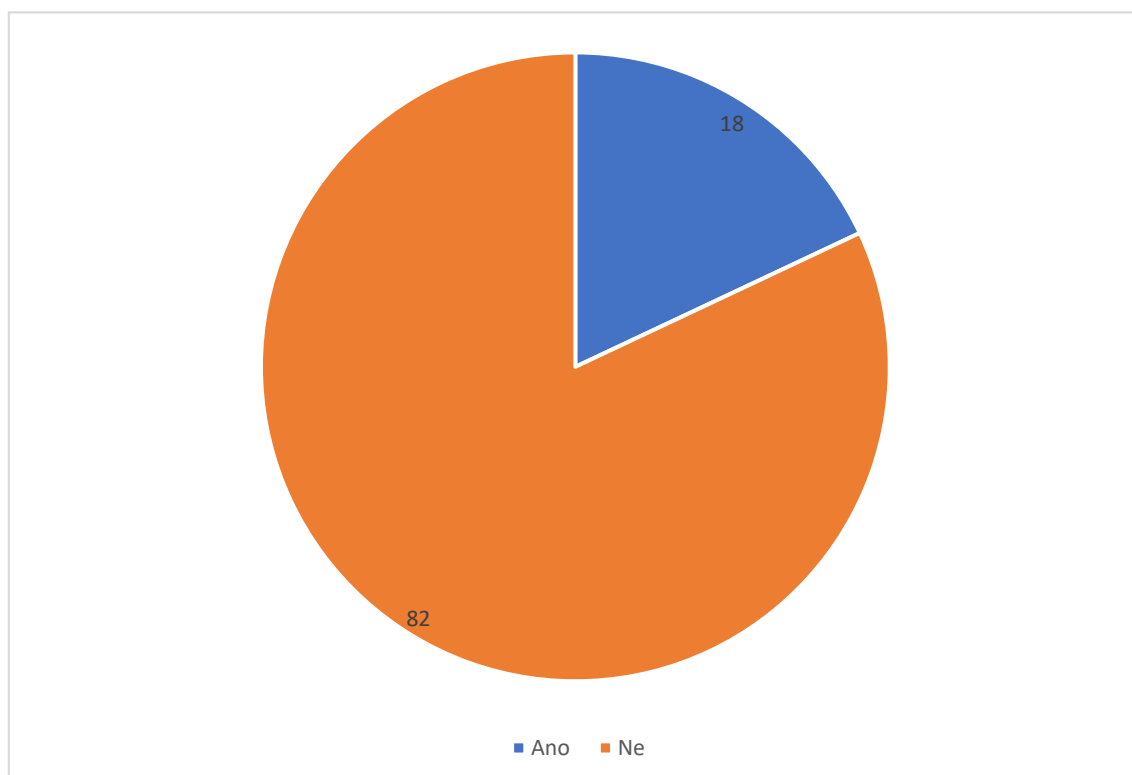
Dle uvedených údajů můžeme říct, že osoba, které se dotazovaný nejčastěji svěřuje, pokud se mu některá ze situací v jeho životě stane je rodina. Nejčastěji byla uváděna matka a hned za ní sourozenec. Relativně často byla také uváděná teta.

Dále ještě před kamarády či přátele je zařazena informace o tom, že se nikomu nesvěřují a to u 15 % osob. Kamarádům se poté svěřuje 13 % jedinců. U dvou dotazovaných je jejich důvěrníkem patron.

V 17 % případů nebyla uvedena žádná osoba, která by se stala důvěrníkem či „pomocnou rukou“ při řešení konkrétní situace.

7. Preventivní programy či projekty na téma nebezpečí internetu

Nejdříve jsem se zeptala respondentů, zda nějaký program či projekt tohoto typu navštívili. Poté jsem zařadila i otevřenou otázku, aby popsali, jak toto setkání proběhlo případně jak se jmenovalo.

Graf 13 – Návštěvnost na programech /projektech

Z údajů vyplývajících z grafu č. 13 navštívilo projekt či program zabývající se nebezpečím internetu pouze 18 % respondentů. Zbývajících 82 % žádnou preventivní akci nezažilo.

V druhé části otázky určené pro ty, kdo v minulé otázce zaškrtnli ano, byla nejčastější odpovědí respondentů, že si již nepamatují název ani průběh setkání. Druhou častou odpovědí byl pojem kyberšikana / kybernetika. Jelikož jsem žádný program či projekt nesoucí jméno kyberšikana nenalezla, domnívám se, že se jednalo o setkání (osvět) v rámci školy, stacionáře nebo dalšího shromažďovacího místa.

Byl zde uveden také projekt Renarkon. Po návštěvě jejich internetových stránek jsem zjistila, že jejich primárně preventivní program se zaměřuje na nežádoucí jevy dětí a mládeže. V rámci tohoto programu je zařazen pouze jeden rozšiřující blok o kyberšikaně, netolismu a gamblingu. Pouze tyto tři bloky lze doobjednat k základní nabídce preventivního programu. Domnívám se, že s narůstajícím užíváním sociálních

sítí a celkově internetu by bylo vhodné tuto nabídku v rámci rizikových jevů v kyberprostoru rozšířit.

Dále respondenti uvedli, že se jednalo o osvětu v denním stacionáři nebo že je poučil asistent chráněného bydlení (sexuální důvěrník).

Jeden z dotazovaných uvedl, že preventivní program proběhl v rámci dvou PC kurzů pro začátečníky.

7 Vyhodnocení výzkumných cílů

Hlavní výzkumný cíl: Popis zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými rizikovými jevy v kyberprostoru

Dle výsledků získaných z dotazníkového šetření se respondenti nejčastěji setkávají se sextingem. Žádost či žádosti o psaní textových zpráv se sexuálním podtextem zažilo 52 % dotazovaných. Z toho počtu se 5 jedinců s tímto rizikem setkává pravidelně. Následující otázka byla zaměřena na sexting mezi partnery. Výsledky potvrdily, že si 20 respondentů se svými partnery zasílají zprávy o sexu (z toho 2 osoby si zasílají nahé fotografie a jeden jedinec i pornografická videa).

Druhý nejčastější jev uváděný pomocí příkladů je kyberšikana. Dotazovaní se setkali jak s dostáváním sprostých či urážlivých zpráv, tak i s výhrůžkami. V prvním případě, tedy sprosté/urážlivé zprávy dostalo 42 % (z to 14 % dostává tento typ zpráv často a 28 % nejméně jednou). V druhém případě výhrůžné zprávy dostalo 16 % dotazovaných (z toho 3 % často a 13 % alespoň jednou).

S pronásledováním, neustálým zasílám zpráv a nespočtem telefonátů se setkalo 27 % jedinců (z toho 13 % často a 14 % nejméně jednou). Jednalo se o otázku zaměřenou na kyberstalking.

Mezi otázkami se také objevilo téma kybergroomingu. V prvním případě jsem uvedla příklad na příslib setkání se slavnou osobností. S tím se setkalo (jednou) 12 % respondentů. Druhá otázka zastupovala hned 2 jevy, tedy kybergrooming a sexting. Jako příklad byla uvedena žádost o fotografii bez oblečení. S tímto požadavkem se setkalo 24 % dotazovaných (z toho 6 % často a 18 % nejméně jednou)

Dále u 10 osob bylo zjištěno zveřejnění jejich soukromých fotografií bez jejich souhlasu.

Dle průzkumu se pouze 36 % dotazovaných neseťkalo s žádným uvedeným příkladem, tedy rizikovým jevem. Zbývajících 64 % daný jev nejčastěji vyřešilo ignorováním či zablokováním uživatele. Častým řešením také bylo smazání zprávy a následné vyčkání, zda situace odezní sama.

U 32 % respondentů bylo potvrzeno, že se svěřili osobě blízké (rodina, přátelé, patron), u 17 % nebyla informace uvedena. V 15 % případů dotazovaní uvedli, že se s problémem nikomu nesvěřili.

Dílčí cíl 1: Zjistit specifika použití internetu a sociálních sítí u osob s MP

Jak již bylo zmíněno, první dvě otázky mého online dotazníku byly informačního charakteru. Dle dat byla věková škála mých respondentů pestrá. Nejmladšímu bylo 14 let a nejstaršímu 64 let. Výsledky dotazníkové šetření označují Facebook jako nejpoužívanější sociální síť mezi respondenty, kteří mimo jiné hojně využívají i jeho chatovací místnost Messenger. Touto informací lze potvrdit i tvrzení v teoretické části, že je Facebook nejpoužívanější sociální síť.

V oblasti sociálních sítí seznamek bylo potvrzeno využívání klasických seznamovacích aplikací (Tinder, Badoo). Zároveň bylo u respondentů vyvráceno používání speciálních seznamek pro handicapované.

Dále bylo zjištěno, že nejvíce sdílené informace jsou jméno a věk. Pravidelný přístup k internetu má 94 % respondentů. V neposlední řadě bylo potvrzeno, že 58 % využívá sociální síť ke komunikaci s novými lidmi, které zná pouze z online prostředí.

Své soukromé fotografie na svém profilu sdílí podle získaných dat nadpoloviční většina, tedy 74 % dotazovaných. Dle dalších dat se rizikově chová 10 dotazovaných, kteří na svém profilu sdílí fotografie v plavkách, spodním prádle (3 ze 100) a nahé fotografie (2 ze 100).

Dílčí cíl 2: Zjistit s jakými rizikovými jevy se respondent setkává na sociálních sítích.

Z výsledků získaných dotazníkovým šetření vychází, že se respondenti setkali s kyberšikanou (urážlivé zprávy, obtěžování, vyhrožování, zastrasování), s kybergroomingem (žádost o pornografických snímek, sjednání údajné schůzky s celebritou), se sextingem jak s neznámým/ neznámou (psaní si o sexu, žádost o fotografii) tak s partnerem či partnerkou. Dále se setkali s kyberstalkingem (nebezpečným pronásledováním).

Dílčí cíl 3: Zjistit, jak často se respondent setkává s rizikovými jevy v kyberprostoru.

Vzhledem k vyhodnocení výsledků se osoby s mentálním postižením nejvíce setkávají se sextingem, konkrétně 52 %. Jedná se převážně o psaní si textových zpráv se sexuální tematikou. U pěti respondentů se jedná o pravidelné dopisování.

Ve 42 % případů dostávají sprosté a urážlivé zprávy, v 16 % případů dostávají i výhrůžky. Všechny tři typy konverzací lze zařadit do rizikového jevu kyberšikana. V tomto případě se jedná převážně o jednorázové „akce“. Avšak sprosté a urážlivé zprávy dostává 14 % dotazovaných často.

V případě kybergroomingu jsem v rámci dotazníkového šetření zařadila dva typy tohoto jevu. V prvním případě se jedná o příslib setkání se slavnou osobností, toto zažilo 12 % dotazovaných alespoň jednou v životě. V druhém případě se jedná o fázi klasického kybergroomingu, tedy fázi skryté nabídky, kdy je nabízena úplata za pornografickou fotografii. U 6 respondentů tato žádost přichází často a u 18 dalších tato nabídka přišla jedenkrát.

V poslední části jsem se ptala, zda dotazovaného někdy někdo obtěžoval či pronásledoval prostřednictvím sociálních sítí. Jako příklad jsem uvedla neustále zasílání textových zpráv, nespočet hovorů a sledování jejich aktivit. U 13 osob bylo potvrzeno časté obtěžování či stalkování toho typu a 14 respondentů toto zažilo nejméně jednou.

Dílčí cíl 4: Zjistit účast jedinců s mentálním postižením v preventivních či osvětově orientovaných edukačních programech spojených s tématem rizika sociálních sítí

Dle získaných informací se programu či projektu zaměřeného na rizikové jevy v kyberprostoru zúčastnilo pouze 18 % dotazovaných. Z tohoto počtu si 6 osob již nepamatuje, kde se daného setkání účastnili a jak probíhalo. Pouze jeden respondent dokázal uvést název, a to Renarkon.

Informaci o programu jsem následně prověřila a zjistila jsem, že se nejedná o projekt primárně zaměřený na tuto problematiku. Avšak v nabídce této organizace jsou preventivní programy. Po prohlédnutí nabídky se zde nachází 3 nabízená témata, která by odpovídala tomuto tématu. Jedná se o kyberšikana, netolismus a gamblerství. Nicméně jedná se pouze o doplňkový obsah, který se vyučuje pouze na objednávku navíc.

Program jeden z respondentů zažil na PC kurzech pro začátečníky. Předpokládám, že z mého výčtu rizik se jednalo především o kyberšikana. Dále se domnívám, že osvěta byla spíše zaměřena na podvodníky a jejich techniky. Podobný program nabízí organizace Rytmus východ, jak jsem již uvedla v teoretické části.

Další respondenti zažili spíše osvětu (jak sami uvedli) v denním stacionáři a v chráněném bydlení. V případě chráněného bydlení osvětu vytvořil sexuálního důvěrník a následně i asistent.

Po vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření se domnívám, že situace v oblasti programů či projektů na téma rizikové jevy v kyberprostoru pro osoby s mentálním postižením (a celkově s handicapem) je neuspokojivá. Vzhledem k neustálému vývoji IT technologie a vzrůstajícímu počtu uživatelů sociálních sítí vzrůstá i počet nových rizik a jejich kombinací. Na tuto situaci již upozornila Vašutová a kol. (2010).

8 Diskuse

Tato práce se zabývá riziky sociálních sítí u osob s mentálním postižením. Dotazníkové šetření, které bylo součástí této práce, probíhalo prostřednictvím online dotazníku. Oslovila jsem 150 organizací telefonicky nebo prostřednictvím e-mailu. Cílovou skupinou byly osoby s lehkým až středně těžkým mentálním postižením bez ohledu na věk a pohlaví, které aktivně využívají sociální sítě.

Vzhledem k faktu, že mé respondenty prakticky vybírali vedoucí, ředitelé nebo sociální pracovníci daného zařízení či organizace, lze jen doufat, že odkaz na online dotazník předali všem jedincům spadajícím do mé cílové skupiny bez ohledu na jejich preference.

Můžeme říct, že vzorek není příliš velký, avšak i 100 respondentů nám může umožnit alespoň náhled do této problematiky. Jedná se o téma, které je v poslední době často řešeno, bohužel nikdo se nezaměřuje na osoby s mentálním postižením nebo celkově osoby s handicapem

V oblasti prevence byla zjištěna relativně malá účast (18 %) těchto osob na prevenčních programech či projektech zaměřených na nebezpečí internetu. Domnívám se, že by se měl změnit především přístup organizací v oblasti propagace preventivních programů či osvětových projektů.

U většiny doposud nabízených programů si můžeme povšimnout, že se probírá pouze rizikový jev kyberšikana, případně doplněný o informaci o podvodnících a jejich technikách na internetu. Další nebezpečí jako sexting, kybergrooming nebo kyberstalking na těchto setkání jsou buď zmíněna okrajově, nebo vůbec ne.

Výsledky vyplývající z dotazníkového šetření, tedy četnost setkání s rizikovými jevy a návštěvnost na preventivních programech, nám mohou pomoci při tvorbě případného nového projektu na téma nebezpečí na internetu, který by byl specifický pro osoby s mentálním postižením. Tento projekt by se zaměřoval především na opomíjené jevy.

9 Závěr

Bakalářská práce se zabývá riziky sociálních sítí u osob s mentálním postižením. V teoreticky koncipované práci se zabývám samotnými riziky. Mezi definované jevy jsem zařadila kyberšikanu, kybergrooming, sexting, kyberstalking a happy slapping. V oblasti kyberšikanu jsem se zaměřila na samotné riziko a popsala jsem i její formy. Dále popisuji fáze klasického kybergroomingu a jsou zde nastíněny metody, které agresori používají. Následuje vymezení pojmu sexting, kyberstalking a happy slapping.

V další kapitole se zaměřuji na 11 vybraných sociálních sítí. Každá podkapitola zaměřující se na jednotlivé sítě obsahuje popis jejich základních funkcí. Dále se zaměřuji na samotné mentální postižení. V kapitole se nachází definice, klasifikace MKN10 a popis specifik jednotlivých stupňů. Dále jsou zde přiblížena specifika myšlení, komunikace, chování a emocí osob s mentálním postižením. Také zde uvádím typy závislostí na internetu. V dalších dvou kapitolách jsou uvedeny prevenční programy či projekty zaměřené na rizika v kyberprostoru. Také jsem zde představila programy na stejné téma zaměřující se přímo na osoby s mentálním postižením.

Pro praktickou část jsem si zvolila kvantitativní výzkum a v první části se zaměřuji na dílčí a hlavní cíle výzkumného šetření, popisuji danou metodu, charakterizují výběr respondentů. Následně byly analyzovány a vyhodnoceny výsledky.

Cílem práce bylo popsat zkušenosti osob s mentálním postižením s vybranými negativními jevy a jejich účast v preventivně nebo osvětově orientovaných edukačních programech s tímto tématem. Výsledky dotazníkového šetření potvrdily, že více než polovina (64 %) dotazovaných osob se setkala alespoň s jedním rizikovým jevem v kyberprostoru. Z tohoto počtu respondentů (tj. 64 osob) se minimálně polovina svěřila blízké osobě, ať už se jednalo o rodinu či přátele. V 17 případech nebylo uvedeno, zda se někomu svěřili. Nejčastějším řešením tohoto problému byla ignorace či blokace daného jedince, smazání zpráv a následné vyčkání, zda situace odezní sama.

Návštěvnost na programech či projektech zaměřených na toto téma potvrdilo pouze 18 % dotazovaných. Jak jsem již uvedla v diskusi, organizace by se měly zaměřit více na propagaci osvěty.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Respondenti dle pohlaví.....	28
Graf 2- Jaké sociální sítě používáte? A na kterých máte profil?	29
Graf 3 – Jaké informace o sobě sdílíte na svém profilu na sociálních sítích?	31
Graf 4 - Sdílíte na profilu i své soukromé fotografie či videa?	33
Graf 5 – Poslal Vám někdo někdy ošklivou zprávu například něco sprostého?	34
Graf 6 - Vyhržoval Vám nebo zastrašoval Vás někdo na sociálních sítích?	35
Graf 7 – Setkal/a jste se s tím, že by Vás někdo obtěžoval nebo pronásledoval na síti?	36
Graf 8 - Požadoval po Vás někdo fotografie bez oblečení?	37
Graf 9 - Setkal/a jste se s tím, že by si s Vámi někdo chtěl psát o sexu?	38
Graf 10 - Se svým partnerem či partnerkou si zasíláte:.....	39
Graf 11 - Setkal/a jste se někdy s někým koho jste znal/a pouze z internetu?	40
Graf 12 - Využíváte internet ke sledování či stahování pornografie?	41
Graf 13 – Návštěvnost na programech /projektech	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Klasifikace mentální retardace podle mezinárodní klasifikace.....	14
Tabulka 2 – Věkové údaje respondentů.....	27
Tabulka 3 – Záznam výsledků v otázce č.20	42

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BURDOVÁ, Eva a Jan TRAXLER. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), 2014. ISBN 978-80-904864-9-2.
2. BLINKA, Lukáš. *Online závislosti: jednání jako droga? online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015, 198 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7975-5.
3. DĚDIČEK, Dominik. *Facebook: jednoduše*. Brno: Computer Press, 2010. *Naučte se za víkend* (Computer Press). ISBN 9788025131961.
4. ČECH, Ondřej a Nicole ZVONÍČKOVÁ. *Nebezpečí kyberšikany: internet jako zbraň?* České Budějovice: Theia – krizové centrum, 2017. ISBN 978-80-904854-4-0.
5. ČERNÁ, Marie. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3071-7.
6. ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7
7. ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.
8. FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7
9. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-014-0.
10. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0
11. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.
12. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

13. KOHOUT, Roman a Radek KARCHŇÁK. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary, 2016. ISBN 978-80-260-9543-9.
14. KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.
15. KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
16. KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru* [online]. Olomouc: Net University, 2010. [online]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>
17. KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování* [online]. Olomouc: Net University, 2010. [online]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>
18. KOPECKÝ, Kamil. *Omegle: Víte, s kým si vaše dítě videochatuje?*. E-Bezpečí, roč. 3, č. 1, s. 14-17. Olomouc: Univerzita Palackého, 2018. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1300>
19. KUBALA, Lukáš. *Snapchat už nepřináší revoluční novinky, pouze rizika*. E-Bezpečí, roč. 4, č. 1, s. 38-41. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1441>
20. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1733-3.
21. SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7.
22. ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Portál, 2006. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7367-060-7
23. ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2003. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7178-821-X.
24. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7

25. VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení. 2.*, přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0378-2.
26. VAŠUTOVÁ, Maria. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-858-5.

Internetové zdroje

1. Badoo – Náповěda. *Meet New People on Badoo, Make Friends, Chat, Flirt* [online]. Copyright © [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: <https://badoo.com/cs/help/?section=1>
2. Bezpečný internet | Rady pro bezpečnost na internetu. *Bezpečný internet | Rady pro bezpečnost na internetu* [online]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>
3. Dokument v síti. *Dokument v síti* [online]. Dostupné z: <https://vsitifilm.cz/>
4. Facebook.com. Podmínky a zásady služeb Facebook. [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: https://www.facebook.com/policies_center
5. Instagram [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://about.instagram.com/about-us>
6. Handicapovani: Handicapovani.cz-Seznamka 2021 [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://handicapovani.cz/about>
7. Kurzy – Rytmus Východní Čechy, o.p.s. [online]. Dostupné z: <http://rytmusvychod.cz/kurzy.html>
8. Omegle: *Omegle: Talk to strangers!* [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://www.omegle.com/>
9. projektu - e-nebezpeci.cz. *O projektu - e-nebezpeci.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/>
10. SafeLabs | *SafeLabs* [online]. Copyright © 2016. All Rights Reserved by [cit. 22.03.2021]. Dostupné z: <http://safelabs.eu/>
11. Snapchat [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://www.snapchat.com/>
12. Tinder [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://policies.tinder.com/privacy/intl/cs>

13. TikTok. *TikTok – Make Your Day* [online]. Copyright © [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: <https://www.tiktok.com/feedback?lang=cs-CZ>
14. Tvoje Láska. *Tvoje Láska – Seznamka* [online]. Copyright © 2021 Tvoje Láska. [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: <https://tvojelaska.cz/o-nas/>
15. Úvod. *Úvod* [online]. Copyright © Národní centrum bezpečnějšího internetu [cit. 22.03.2021]. Dostupné z: <https://bezpecne-online.saferinternet.cz/>
16. Youtube [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/intl/cs/about/>
17. Webseriál #martyisdead - MALL.TV. *Webseriál #martyisdead - MALL.TV* [online]. Copyright © 2019 [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: <https://martyisdead.mall.tv/>
18. 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. *Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 20.03.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>
19. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10: desátá revize* [online] 2021 [cit.20.03.2021] [online]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F70-F79>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník

Příloha B – Seznam adres organizací a škol

Příloha A – Dotazník

Rizika sociálních sítí u osob s mentálním postižením

Dobrý den,

jsem studentkou oboru Výchovná práce ve speciálních zařízeních na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové a v rámci své bakalářské práce realizuji výzkum zaměřený na výskyt rizik sociálních sítí u osob s mentálním postižením. Ráda bych Vás tímto požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který je zcela anonymní a jeho vyplnění Vám zabere pouze několik málo minut.

Moc děkuji za Váš čas a odpovědi.

Hana Břundová

1. Kolik vám je let?

2. Jakého jste pohlaví?

- Muž
- Žena

3. Jaké sociální sítě používáte? A na kterých máte profil?

	Ano+ mám zde i profil	Ano bez profilového účtu	Ne
Facebook			
Instagram			
YouTube			
Snapchat			
Messenger			
TikTok			
Omegle			
Badoo			
Tinder			
Handicapovani.cz			
Tvojelaska.cz			

4. Používáte ještě jiné sociální sítě? Pokud ano uveďte prosím název

5. Jaké informace o sobě sdílíte na svém profilu na sociálních sítích?

- Jméno
- Věk
- Email
- Záliby
- Adresa bydliště
- Telefonní číslo
- Jiné.....

6. Máte přístup k internetu? (data, připojení přes Wifi)

Pravidelně 1 2 3 4 5 Nikdy

7. Na sociálních sítích komunikujete s:

- Rodinou
- Přáteli
- S novými lidmi, které znám pouze online

8. Sdílíte na profilu i své soukromé fotografie či videa?

- Ano
- Ne

9. Jaké typy fotografií sdílíte na profilu?

- Obličej (Selfie)
- Celé postavy (Fotografie v oblečení)
- V plavkách
- Ve spodním prádle
- Nahé fotografie
- Nesdílím žádné

10. Zveřejnil někdo Vaši soukromou fotografii nebo video na internetu, bez Vašeho souhlasu?

- Ano
- Ne

11. Poslal Vám někdo někdy ošklivou zprávu, například: něco sprostého?

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

12. Vyhrožoval Vám nebo zastrašoval Vás někdo na soc. síti? (například: pokud nesplníte daný úkol či pokyn tak zveřejní Vaše tajemství, fotografie, ...)

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

13. Setkal/a jste se někdy s tím, že by Vám někdo slíbil setkání se slavnou osobností?

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

14. Požadoval po Vás někdo fotografie bez oblečení?

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

15. Setkal/a jste se někdy s někým koho jste znal/a pouze z internetu?

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

16. Setkal/a jste se s tím, že by si s Vámi někdo chtěl psát o sexu? (pohlavním styku)

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

17. Se svým partnerem či partnerkou si zasíláte:

- Zprávy o sexu
- Nahé fotografie
- Videá (např. natočená společně při sexu)
- Nic z výše uvedeného

18. Využíváte internet ke sledování či stahování pornografie?

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

19. Setkal/a jste se s tím, že by Vás někdo obtěžoval nebo pronásledoval na síti (neustálé zasílání nějakých zpráv, neustálé volání přes aplikaci, ...)

- Pravidelně
- Často
- Jednou
- Nikdy

**20. Pokud se Vám některá situace z předchozích otázek stala, jak jste ji vyřešil/a?
Svěřil/a jste se přátelům nebo rodině?**

**21. Navštívil/a jste někdy nějaký program či projekt, na kterém by Vám vysvětlili
nebezpečí internetu**

- Ano
- Ne

22. Pokud ano, jak se projekt jmenoval a jak setkání probíhalo?

Příloha B – seznam adres organizací a škol

1.	SPC Rukavička – HK	Specialnicentrum@seznam.cz
2.	SPC – České Budějovice	spcmp.cb@seznam.cz
3.	SPC – Bělotin	Belotin@belotin.cz
4.	SPC – Olomouc	spc@spc-olomouc.cz
5.	SPC – Přerov	spc@spc-prerov.cz
6.	SPC – Mohelnice	spc@spc-mohelnice.cz
7.	SPC – Prostějov	spc@spc-prostejov.cz
8.	SPC – Jeseník	spc@spc-jesenik.cz
9.	SPC – Brno – Ibsenova	dvorackova@ibsenka.cz
10.	SPC – Brno Sekaninova	spc.sekaninova@seznam.cz
11.	SPC – KYJOV	spc.kyjov@tiscali.cz
12.	SPC – Praha 10 Malešice	spcchotounska@volny.cz
13.	SPC – Sluníčko – Praha 5	sps.deylova@zris.mepnet.cz
14.	SPC – Praha 5	spcamos@zsluziny.cz
15.	SPC – Praha 2	marcela.bernardova@skolavinohradska.cz
16.	SPC – Mlada Boleslav	stefaniakova@centrum.cz
17.	SPC – Kolín	spc@zskolin.cz
18.	SPC – Rakovník	zsrako@zsrako.cz
19.	SPC – Brandýs nad Labem	spc@zssbol.cz
20.	SPC – Kladno	spc.kladno@gmail.com
21.	SPC – Mnichovo Hradiště	zvs.mh@seznam.cz
22.	SPC – Strakonice	spc@zmskolast.cz
23.	SPC – Horšovský Týn	reditelstvi@zs-oshtyn.cz
24.	SPC – Plzeň	spcmach@volny.cz
25.	SPC – Sokolov	spc_sokolov@volny.cz
26.	SPC – Mariánské lázně	spc_marianskelazne@volny.cz
27.	SPC – Cheb	spc_cheb@volny.cz
28.	SPC – Karlovy vary	spc_karlovyvary@volny.cz
29.	SPC – Děčín	SPC@specdcbynov.cz
30.	SPC – žatec	zvlszatec@quick.cz
31.	SPC – Rumburk	spec.zs.rbk@seznam.cz
32.	SPC – Litvínov	R.Vagasiova@seznam.cz
33.	SPC – Turnov	spc.turnov@centrum.cz
34.	SPC – Jablonec nad Nisou	sekretariat@specialniskola-jbc.cz
35.	SPC – Bystré	spcby@centrum.cz
36.	SPC – Svitání Pardubice	spc@svitani.cz
37.	SPC – Havlíčkův Brod	spc.jitrenka@tiscali.cz
38.	SPC – Žďár nad Sázavou	spc.zr@seznam.cz
39.	SPC – Jihlava	smsji@seznam.cz
40.	SPC – Zlín	spc@ddskolyzlin.cz
41.	SPC – Slezská Ostrava	spc@specskoly.com
42.	SPC – Bruntál	spc.liskova@seznam.cz
43.	SPC – Karviná – Nové město	spc.karvina@seznam.cz
44.	SPC – Opava	spc.srdce@seznam.cz
45.	SPC – Nový Jičín	Petra.hubruva@specskolanj.cz
46.	Odborné učiliště a praktická škola Mohelnice	Lubica.vojtekova@ouaprs mohelnice.cz

47.	Střední škola speciální Topolany	skola@specssazsdc90.cz
48.	SŠ a ZŠ praktická, MŠ Rakovník	ludvoz@zsrako.cz
49.	SŠ, ZŠ a MŠ chotouňská 476	sps.chotounska@zris.mepnet.cz
50.	OU a Praktická škola Hlučín	jindrich.honzik@ouhluclin.cz
51.	Praktická škola Brno	sekretariat@oupslomena.cz
52.	Speciální ZŠ – Ústí nad orlicí	zs.lazne@seznam.cz
53.	Centrum Prointepo	urbanova@prointepo.org
54.	ZŠ a PrŠ Arkadie	ruzicka@arkadie.cz
55.	Daneta HK	info@daneta.cz
56.	ZŠ speciální Neratov	skola@neratov.cz
57.	ZŠ a PrŠ slunovrat	sedlakova@svitani.cz
58.	ZŠ speciální Nona	zsona@zsonanmnm.cz
59.	ZŠ speciální Jesenka	zsspec.jasnenka@seznam.cz
60.	ZŠ Integra – Vsetín	podesva@zsintegra.cz
61.	ZŠ, PrŠ Gabriely Pelechové	gpb@interdata.cz
62.	ZŠ Masarykova Mohelnice	skola@szm-mohelnice.cz
63.	ZŠ a PrŠ České Budějovice	specskoly.cb@cmail.cz
64.	Speciální škola - Ibsenka	hanak@ibsenka.cz
65.	ZŠ speciální a PrŠ	eva.klipova@skolaroos.cz
66.	ZŠ a SŠ Kupeckého	karel.kapralek@modraskola.cz
67.	OU Vyšehrad	info@ouvysehrad.cz
68.	Škola Vinohradská Praha	skola@soklavinohradska.cz
69.	Speciální školy Hradec Králové	info@specialnihk.cz
70.	MŠ, ZŠ a PrŠ Trutnov	mzps.trutnov@volny.cz
71.	Obchodní akademie Jánské lázně	info@oajl.cz
72.	ZŠ a PrŠ Kladsko	zvs.broumov@seznam.cz
73.	ZŠ a PrŠ Dvůr králové nad Labem	info@zs-dk.cz
74.	ZŠ a PrŠ Rychnov nad kněžnou	kolowratska@seznam.cz
75.	ZŠ a PrŠ, Jičín	skola@soudna.cz
76.	ZŠ, MŠ, PrŠ, Česká Lípa, Moskevská 679,	zsms@seznam.cz
77.	SOŠ Liberec	adamec@sosliberec.cz
78.	MŠ, ZŠ, praktická Strakonice	info@zmskolast.cz
79.	ZŠ praktická Jindřichův Hradec	spec@skolajh.cz
80.	Domov u studánky	info@domust.cz
81.	Denní rehabilitační stacionář Třebíč	rehabilitacni.stacionar@tiscali.cz
82.	Denní stacionář Mateřídouška o.p.s	info@dcmat.cz
83.	Domov a centrum aktivity Hodkovice nad Mohelkou	achmanova@dcahodkovice.cz
84.	Denní stacionář pro mentálně postižené děti, mládež a dospělé – Muss strakonice	Karolina.hejtmankova@muss.strakonice.eu
85.	Diakonie Letovice	cdsl@diakoniebrno.cz + telefonický kontakt

86.	Diakonie Rolníčka – chráněné bydlení	bydleni@rolnicka.cz + telefonický kontakt
87.	Diakonie Uherské hradiště	podpora@strediskocesta.cz
88.	Diakonie Litoměřice	tomasova@diakonieltm.cz + telefonický kontakt
89.	Skok do života	Telefonická domluva + email
90.	Chráněné bydlení Neratov	klara@neratov.cz
91.	Denní stacionář Lávka	stacionar@neratov.cz
92.	Kaňka	kunclova@kanka.info
93.	Domov sulicka	lenka.kohoutova@domov-sulicka.cz
94.	Domov Jandova Ostrava	vejtlupkova.jana@ctyrlistekostrava.cz
95.	Domov barevný svět	sarmanova.michaela@ctyrlistekostrava.cz
96.	Domov na Liščině	tomesova.milada@ctyrlistekostrava.cz
97.	Domov Třebovice	piskalova.tatana@ctyrlistekostrava.cz
98.	Chráněné bydlení čtyřlístek	rakosanova.barbora@ctyrlistekostrava.cz
99.	Chráněné bydlení Třebovice	piskalova.tatana@ctyrlistekostrava.cz
100.	Denní a pobytové služby op. Česká lípa	reditel@nadeje-cl.cz
101.	Denní stacionář akord Praha	dsakord@grbox.cz
102.	Centrum kociánka Brno	info@kocianka.cz
103.	Zelený dům pohody Hodonín	srnec.petr@zelenydumpohody.cz
104.	DD Radenín	KamilRosa@seznam.cz
105.	Domov Raspenava	Kveta.kutilkova@domovraspenava.cz
106.	Domov milíře	Reditel@domovmilire.cz
107.	DS Okýnko Mohelnice	okynko@charitazabreh.cz
108.	Biliculum, z.ú	info@biliculum.cz
109.	Stacionář vlaštovka – Centrum pro rodinu a sociální péči Hodonín	tlachova@cprhodonin.cz
110.	Domov pro osoby se zdravotním postižením – Gaudium Brno	Gaudium@cssbrno.cz
111.	Domov pro osoby se zdravotním postižením-srdíčko	srdicko@cssbrno.cz
112.	Domov pro osoby se zdravotním postižením-Nojmánek	nojmanek@cssbrno.cz
113.	Denní stacionář sv. Damiána Znojmo	damian@znojmo.charita.cz
114.	Stacionář Toník – Veselí nad Moravou	stacionar.tonik@veselinm.charita.cz –
115.	Diecézní charita Brno EFETA	karel.weishaupel@brno.charita.cz
116.	Ruka pro život	lenka.janistinova@rukaprozivot.cz
117.	Sdružení Veleta	matejovova@sdruzeniveleta.cz
118.	Zámek Břežany – denní stacionář	protivinska@zamekbrezany.cz
119.	DOZP zámek Břežany	marxova@zamekbrezany.cz
120.	DOZP Hrušovany nad Jevišovkou	dozphrusovany@zamekbrezany.cz
121.	Chráněné bydlení Šanov	chbsanov@zamekbrezany.cz
122.	Domov horizont	reditel@horizontkyjov.cz

123.	Soc. služby Šebetov	zdenka.vasickova@socialnisluzbysebetov.cz
124.	Srdce v domě DOZP Klentice	reditel@srdecvdome.cz
125.	Chráněné bydlení Mikulov	chbmikulov@srdecvdome.cz
126.	Chráněné bydlení lednice	osicka@srdecvdome.cz
127.	Jitro Olomouc	jitro-olomouc@seznam.cz
128.	Klíč stacionář – Olomouc	info@klic-css.cz
129.	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižení	spmp@spmpcr.cz
130.	Domov Rudné u Nejdku	info@dozprudne.cz
131.	Dveře dokořán z.s	svoboda.dveredokoran@seznam.cz
132.	Denní stacionář Karlovy vary charita	vojtech.dusek@kv.charita.cz
133.	Rytmus	pavlab@rytmus.org
134.	Centrum pro zdravotně postižené plzeňský kraj	bednarova@czppk.cz
135.	Centrum soc. služeb Stod	info@cssstod.eu
136.	CZPPK Pardubice	alena.karaskova@czp-pk.cz
137.	CZPPK – Chrudim, ústí nad orlicí	hana.jarosova@czp-pk.cz
138.	Denní stacionář jitřenka	jitrenka@socialni-sluzby.cz
139.	Týdenní stacionář Ústí nad Orlicí	reditel@csp-uo.cz
140.	Centrum pro osoby se ZP písečná	dolejsi@soschomutov.cz
141.	Domov mladá Nymburk	reditel@domovmlada.cz
142.	Centrum srdíčko	vedoucidennistacionar@centrumsrdicko.cz
143.	DH Liberec	Domov-harcov@volny.cz
144.	Domov pod kuňkou	reditel@dpkr.cz
145.	Domov sněženka Jeseník	podatelna@domovsnezenka.cz
146.	Náš svět	info@nassvetprzno.cz, ns@po-msk.cz
147.	Hrádek radost	podatelna@hradek-radost.cz
148.	Zámeček Střelice	zamecekstrelice@seznam.cz
149.	Jasněnka z.s.	jasnenka-os@volny.cz
150.	Společnost duha	duha@spolecnostduha.cz